

PUOLUSTUSMINISTERIÖ

**PUOLUSTUSVOIMIEN
VARIKKO- JA
VARASTOTOIMINTOJEN
KEHITTÄMINEN**

Selvitysmiehet

**Erityisasiantuntija Hannu Vuorinen
Vanhempi hallitussihteeri Tarja Jaakkola**

FI.PLM.7006, 1008/4610/2004

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ		3
1	SELVITYSTYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
1.1	Selvitysmiesten tehtävä	8
1.2	Selvitystyön toteutus ja rajaukset	8
1.3	Selvitystyötä ohjaavat linjaukset	9
1.3.1	Valtioneuvoston turvallisuus ja puolustuspoliittinen selonteko	9
1.3.2	Eduskunnan lausuma	12
1.3.3	Valiokuntakäsittelyt	12
2	VARIKKO- JA VARASTOTOIMINTOJEN NYKYTILA	13
2.1	Maavoimien varikkotoiminnot	13
2.1.1	Puolustusvoimien Materiaalilaitos ja sen tehtävät	13
2.1.2	Varikoiden yleiset tehtävät	14
2.1.3	Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen varikot	15
2.2	Merivoimien varikkotoiminnot	19
2.3	Ilmavoimien varikkotoiminnot	19
2.4	Puolustusvoimien varastotoiminnot	20
3	KEHITTÄMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT JA KEHITÄMISHANKKEET	21
3.1	Varikko- ja varastotoimintojen kehittämiseen vaikuttavia tekijöitä	21
3.1.1	Säästötavoitteet ja toimintamenopaine	21
3.1.2	Puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän (JOHA) kehitystyö	21
3.1.3	Maavoimien huolto- ja varastointijärjestelmän kehittämissuunta	22
3.1.4	Materiaalitarve 2010 -luvulla	22
3.1.5	Palvelukeskus- ja kumppanuushankkeet	24
3.2	Vireillä olevat varikko- ja varastotoimintojen kehittämishankkeet	25
3.2.1	Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen sisäinen kehittäminen	25
3.2.2	Valtakunnallinen kunnossapidon kumppanuushanke	27
3.2.3	Osaamiskeskushankkeet	29
3.2.3.1	Raskaat ampumatarvikkeet	29
3.2.3.2	Optroniikka	29

4	KEHITTÄMISVAIHTOEHDOT	30
4.1	Maavoimien varikkotoiminnot	30
4.1.1	Johdanto	30
4.1.2	Vaihtoehto A: Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen selvittämät varikoiden hallinnolliset yhdistämiset	31
4.1.3	Vaihtoehto B: Varikoiden laajempi hallinnollinen yhdistäminen ja varikoiden lakkauttaminen	32
4.2	Varastoinnin johtosuhteiden keskittäminen ja varastoalueista luopuminen (maavoimat)	37
4.3	Palvelukeskus ja kumppanuushankkeet	38
4.4	Meri- ja ilmavoimien varikkotoiminnot	39
5	PIDEMMÄN AIKAVÄLIN SELVITYSKOhteet	40
6	LOPUKSI	41

TIIVISTELMÄ

Puolustusministeri asetti 9.11.2004 hankkeen, jonka tarkoituksena oli selvittää puolustusvoimien varuskuntarakenteen ja varikko- ja varastotoimintojen kehittämistä 2010 -luvun tarpeisiin.

Varikko- ja varastotoimintojen kehittämisen tavoitteeksi määriteltiin vahvojen järjestelmävarikoiden luominen nykyisiä varikoita ja laitoksia yhdistämällä. Kehittämissuunnitelmat tuli laatia siten, että eri vaihtoehtojen toteuttamisen edut ja haitat tulevat punnituksi. Vaihtoehtoisissa tuli erityisesti huomioida valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon 2004 säästötaavoitteet ja henkilöstön uudelleenkohdentamistavoitteet.

Vuoden 2004 selonteossa todetaan, että Puolustusvoimien Materiaalilaitoksella on kokonaisvastuu maavoimien sotavarustuksen kunnossapidosta ja varastoinnista. Laitoksen rationalisointia jatketaan, varikkotoimintoja supistetaan sekä materiaalivarastoja vähennetään vastaamaan puolustusvoimien 350.000 sotilaan sodan ajan joukkojen tarvetta. Laitoksen toiminta sopeutetaan vastaamaan kriisiajan joukkojen määrää ja huoltotarvetta. Varikoita ja laitoksia yhdistämällä luodaan vahvoja järjestelmävastuuvarikoita. Tarpeettomaksi jäävistä alueista ja kiinteistöistä luovutaan. Osa toiminnoista toteutetaan jatkossa kumppanuustoiminnan kautta. Lisäksi selonteossa korostetaan, että puolustusvoimien materiaali varastoidaan mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Vuoden 2004 selonteko asettaa myös merkittäviä säästö- ja uudelleenkohdentamistavoitteita. Henkilöstöä on supistettava noin 1.200 henkilötyövuotta vuoden 2012 loppuun mennessä. Samanaikaisesti kohdennetaan puolustusvoimien kehittämissuunnitelmiin nykyisistä tehtävistä vähintään 500 henkilötyövuotta. Määrärahojen osalta tavoitteena on vuosina 2008 – 2012 rakenteellisilla toimenpiteillä saavuttaa keskimäärin 50 miljoonan euron vuotuiset säästöt.

Eduskunta edellytti vuoden 2004 selonteosta antamassaan lausumassa, että puolustusvoimat toimii selonteossa määriteltyjen henkilöstön vähentämis- ja uudelleenkohdentamistavoitteiden toteuttamisessa hyvän työnantajan tavoin pitäen lähtökohtana irtisanomisten vähentämistä ja minimoiden toimenpiteistä aiheutuvat haitat.

Selvitysmiehet ovat erilaisia kehittämissuunnitelmia analysoidessaan kiinnittäneet huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- eri yhteyksissä tehdyt huomiot kunnossapidon ja varastoinnin tehottomuudesta, päällekkäisistä toiminnoista ja liiallisesta hallinnosta
- varikoiden entistä itsenäisempi asema järjestelmävastuun kantajina tulevaisuudessa edellyttää varikoiden tehtävärakenteen painottumisesta suorittavasta toiminnasta suunnittelu- ja kehittämistehtäviin
- maavoimien uusi suunnittelun alla oleva huoltojärjestelmä tuo mitä ilmeisimmin varikoille uusia tehtäviä, kun varikot vastaavat maavoimien huollon suunnittelusta ja ohjauksesta alueellaan. Varikoiden rooli muuttuu merkittävästi ja uusi rooli edellyttää kykyä ohjata valtakunnallisen tason huoltojärjestelyjä
- järjestelmävastuuseen liittyvät tehtävät, maavoimien uusi huoltojärjestelmä ja kumppanuuk-sien hallinnointi edellyttävät entistä vahvempia yksiköitä
- sodan ajan joukkojen väheneminen, 2010 -luvun materiaalit tarpeet ja huollon väheneminen tiettyjen materiaalien osalta

- jotta säästöjä voidaan saavuttaa eivät kehittämismvaihtoehdot saa aiheuttaa merkittäviä rakentamis- tai muita investointitarpeita.

Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen kehittämismvaihtoehdot

Selvitysmiehet ovat päätyneet esittämään Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen osalta kahta kehittämismvaihtoehtoa. Nopeasti toteutettavissa oleva vaihtoehto A sisältyy osana enemmän aikaa ja voimakkaampia toimenpiteitä vaativaan vaihtoehtoon B.

Vaihtoehto A: Varikoiden hallinnolliset yhdistämiset

Vaihtoehto perustuu Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen laatimaan sisäiseen kehittämisraporttiin, jonka mukaan:

Perustetaan Ajoneuvovarikko yhdistämällä Hämeenlinnassa toimiva Panssarivarikko ja Nokialla toimiva Kuljetusvarikko. Varikon esikunnan sijoituspaikaksi esitetään Hämeenlinnaa.

Perustetaan Länsi-Suomen Varikko yhdistämällä Ähtärin Asevarikko, Parkanon Pioneerivarikko, Keuruun Pioneerivarikko ja Ilmajoella toimiva Lääkintävarikko. Varikon esikunta sijaitseisi Ähtärissä.

Yhdistetään Jyväskylän maalaiskunnassa toimivat Lievestuoreen ja Toivakan Asevarikot. Varikon esikunta sijaitseisi Lievestuoreella.

Vaihtoehdon toteuttaminen merkitsisi nykyisten itsenäisten varikoiden vähentymistä 15:stä 10:een. Yhdistämisten myötä syntyisi suurempia hallinnollisia yksiköitä, jolloin hallintoorganisaatioiden määrä vähenee ja materiaali- ja kunnossapitotoimintoja voidaan kehittää tehokkaammiksi keskittämällä toimintoja. Samalla selkeytetään varikoiden järjestelmävastuita ja johtamista. Koska yhdistämistoimenpiteet on yksityiskohtaisesti suunniteltu, ne voitaisiin toteuttaa 1.1.2006 alkaen.

Tässä vaihtoehdossa sekä hallintotoimintojen että kunnossapitotoimintojen osalta jää edelleen rinnakkaisuuksia. Varikkokenttään jää myös liiallista kapasiteettia mm. poistuvan materiaalin osalta. Räjähde- ja ampumatarvikkeiden järjestelmävastuu on edelleen hajautunut usealle varikolle. Pioneerimateriaalia koskevia vastuita jää kahdelle Länsi-Suomen Varikkoon kuuluvalla varikko-osastolle.

Toteuttamalla vaihtoehto A voidaan saavuttaa n. 200 henkilötyövuoden (6 milj. euroa) säästöt vuoteen 2008 mennessä. Kiinteistömenoissa saavutetaan vain vähäiset säästöt.

Vaihtoehto B: Varikoiden laajempi hallinnollinen yhdistäminen ja varikko-osastojen lakkauttaminen

Vaihtoehto A:n lisäksi toteutettaisiin seuraavat yhdistämiset, lakkauttamiset ja rationalisoinnit:

Lylyn Viestivarikko liitetään Elektroniikkalaitokseen, jolloin kahden elektroniikka-alan itsenäisen varikon yhdistämällä tehostetaan viesti- ja elektroniikka-alan järjestelmävastuun valtakunnallista toteuttamista.

Haapajärven Asevarikko ja Niinisalossa toimiva Koeampumalaitos liitetään perustettavaan Länsi-Suomen Varikkoon. Näin keskitettäisiin valtakunnallisesti kaikki merkittävät räjähteisiin ja ampumatarvikkeisiin kuuluvat valmistus- ja huoltotoiminnan järjestelmävastuut. Talousvarikko liitetään osaksi perustettavaa Ajoneuvovarikkoa. Varikoiden esikunnat sijaitsevat samalla paikkakunnalla ja yhdistämisellä voidaan aikaansaada henkilöstö- ja tilasäästöjä.

Mikäli Toivakan Varikon yhteydessä olevaa lataamoja ei tulevaisuudessa enää tarvita valmiuslataamona, voidaan varikon tuotannolliset tehtävät siirtää osin Lievestuoreelle ja osin Haapajärvelle. Tämä mahdollistaa varikon toiminnan ja henkilöstön edelleen supistamisen. Varastoalueelle jäisi vain pienehkö määrä varasto- ja kunnonvalvontahenkilöstöä sekä vartiosto

Vaihtoehdon A mukaisesti Keuruun Pioneerivarikko liitetään 1.1.2006 alkaen Länsi-Suomen Varikkoon ja se jatkaisi toimintaansa varikko-osastona. Keuruulle jäisi kuitenkin edelleen tuotanto-, ylläpito- ja varastointitoimintoja. Selvitysmiesten käsityksen mukaan muutkin Keuruun toiminnot on mahdollista siirtää Parkanoon, Ähtäriin ja Haapajärvelle, jolloin Keuruun Pioneerivarikko voidaan lakkauttaa ja Keuruun alueesta (pl luolatilat) voidaan luopua vuoden 2008 alkuun mennessä. Keuruun varikko-osaston lakkauttamisella voidaan saavuttaa n. 30 henkilötyövuoden säästöt. Kiinteistövuokrissa säästettäisiin lähes miljoona euroa vuodessa.

Kuopion Asevarikolle ei ole suunniteltu merkittävää roolia maavoimien uudistettavassa huoltojärjestelmässä. Lisäksi jalkaväkiaseiden huoltotarve vähenee tulevaisuudessa niin paljon, että Kuopion huoltotyöt voidaan kokonaisuudessaan siirtää Lievestuoreelle ja osin strategisen kumppanuuteen perustuen kotimaiselle teollisuudelle. Kuopiossa ei enää vuoden 2012 jälkeen voida turvallisuusmääräysten tiukentumisen vuoksi varastoida räjähdysaine- ja ampumatarvikkeita. Kuopion Asevarikko voidaan lakkauttaa ja Kuopion molemmista Neulamäen alueista (pl luolatilat) voidaan luopua vuoden 2008 alkuun mennessä. Myös nykyisin Kuopion Asevarikon kokoonpanoon kuuluvan Koivujärven varastoalueen henkilöstöä voidaan supistaa. Kuopion varikon lakkauttamisella ja Koivujärven varasto-osaston toimintojen supistamisella voidaan saavuttaa n. 60 henkilötyövuoden säästöt. Kiinteistövuokrissa säästettäisiin n. 1,5 miljoonaa euroa vuodessa. Lakkauttaminen edellyttää materiaalin hylkäämisen nopeuttamista sekä lisähenkilöstön kohdentamista materiaalin käytöstä poistamiseen ja hävittämiseen liittyviin tehtäviin.

Tässä vaihtoehdossa Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen esikunnan alaisuudessa toimivien itsenäisten varikoiden/laitosten määrä vähenisi 5:een ja ne voivat ottaa hoitaakseen enenevässä määrin järjestelmävastuuta koskevia tehtäviä. Tämä mahdollistaa myös Materiaalilaitoksen esikunnan rationalisoinnin n. 70:llä henkilöllä vuoden 2008 loppuun mennessä.

Selvitysmiehet ovat tutkineet mahdollisuuksia myös muiden varikoiden lakkauttamiseksi/muuttamiseksi varasto-osastoksi, mutta ne eivät osoittautuneet tässä vaiheessa toiminnallisesti perustelluiksi.

Toteuttamalla vaihtoehdot A ja B voidaan saavuttaa n. 440 - 480 henkilötyövuoden (n. 13 - 14,5 milj. euroa) säästöt. Kiinteistömenoissa saavutetaan yli 2 milj. euron vuokrasäästöt.

Varastoinnin johtosuhteiden keskittäminen ja varastoalueista luopuminen (maavoimat)

Maavoimien sodan ajan joukkojen vahvuudet supistuvat edelleen tulevaisuudessa. Tämä luo puolustusvoimien varastointitoiminnoille merkittävästi kehittämis- ja rationalisointimahdollisuuksia. Edellytyksenä on kuitenkin, että materiaalin hylkäämiseen ja poistamiseen myös ennakkoivasti kiinnitetään erityistä huomiota.

Parhaiten varastoinnin kustannustehokkuutta voitaisiin selvitysmiesten mukaan parantaa keskittämällä varastointi mahdollisimman suuressa määrin yhden johdon - Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen alaisuuteen. Tämä on myös maavoimien huoltojärjestelmän kehittämisen eräänä lähtökohtana. Samalla tulee selvittää mahdollisuudet varastoinnin keskittämiseen, lajivarastoinnin lisäämiseen sekä räjähdevarastoinnin keskittämiseen, jolloin voidaan helpottaa ja tehostaa kunnonvalvontaa sekä vähentää tarvittavien varastorakennusten määrää.

Tehtyjen selvitysten mukaan lähitulevaisuudessa voidaan luopua monista erillisistä varastoalueista ja siirtää niissä oleva materiaali Materiaalilaitoksen alaisiin varastoihin. Tällaisia ovat ainakin Kokkola, Seinäjoki ja Vaasa.

Selvitysmiehet esittävät, että varastointijärjestelyt otettaisiin puolustusvoimien toiminnantarkastuksen painopistealueeksi vuonna 2006.

Alustavien arvioiden mukaan varastoinnin rationalisoinnilla ja erillisten varastoalueiden lakkauttamisella voidaan lähivuosien aikana saavuttaa vähintäänkin noin 70 henkilötyövuoden (n. 2 milj. euron) ja 0,5 miljoonan euron vuokrasäästöt. Pitemmällä aikavälillä on varastoinnin kehittämällä ja keskittämällä saavutettavissa vielä huomattavasti suuremmat säästöt.

Palvelukeskus- ja kumppanuushankkeet

Puolustushallinnossa on käynnissä lukuisia kehittämishankkeita, joilla on suuri merkitys Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen tulevaan toimintaan ja resursseihin. Erittäin merkittävä on AKKU-hanke, jonka yhteydessä tutkitaan mahdollisuuksia kunnossapitotoimintojen ulkoistamiseen. Materiaalilaitoksen hallintotehtäviin vaikuttavat mm. käynnissä olevat Palma-, Tiera- ja Tase -hankkeet.

Kumppanuus- ja palvelukeskushankkeiden todellisia säästövaikutuksia koko hallinnonalalle on mahdotonta tässä vaiheessa tarkasti arvioida. Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen henkilöstöä saattavat kumppanuus- ja palvelukeskushankkeet - valittavista toimintavaihtoehdoista riippuen - vähentää useilla sadoilla.

Pidemmän aikavälin selvityskohteet

Lääkintävarikko on edellä esitetty yhdistettäväksi Länsi-Suomen Varikkoon. Se on perusteltua tässä vaiheessa varikkojen hallintojen keventämiseksi ja maantieteellisistä syistä. Jatkossa tulee selvittää nykyisen Lääkintävarikon toimintojen sijoittaminen. Vaihtoehtoina tulee harkita ainakin toimintojen liittämistä osaksi nykyistä Talousvarikkoa (Hämeenlinna) tai uutta Sotilaslääketieteen keskusta (Lahti).

Yhtenä rationalisointikeinona voisi olla puolustushaarojen puolustusmateriaalin hankintatoimintojen ja varikko- ja varastotoimintojen yhdistäminen. Käytännössä tämä merkitsisi Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen perustamista. Samalla myös puolustushaarojen tutkimuslaitokset voitaisiin ehkä yhdistää. Yhdistämällä mainitut toiminnot voidaan mm. tiettyjä päällekkäisiä toimintoja tehostaa sekä keskittää varastointi ja kehittää sitä kokonaisvaltaisesti.

Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen perustamisen edut ja haitat tulisikin yksityiskohtaisesti selvittää ennen seuraavaa selontekoa. Mikäli Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen perustaminen osoittautuu kokonaisvaltaisen tarkastelun jälkeen mm. saavutettavien hyötyjen ja säästöjen johdosta perustelluksi, tulee jo seuraavaan selontekoon sisällyttää esitys Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen perustamisesta ja perustamisaikataulusta.

Toisaalta, mikäli Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen perustamisella ei saavuteta riittäviä hyötyjä ja säästöjä, tulee tiettyjen kaikille puolustushaaroille yhteisten, kehittyvien alojen (kuten elektroninen sodankäynti, johtamisjärjestelmät) keskittämistä harkita. Tällöin kysymykseen voisi tulla puolustushaarojen yhteisten osaamiskeskusten perustaminen. Lisäksi kaikkien puolustushaarojen varastoinnin keskittämistä yhden toimijan vastuulle tulee selvittää.

Lopuksi

Selvitystyölle asetettu lyhyt määräaika ei ole mahdollistanut yksityiskohtaista tarkastelua kotimaisen teollisuuden roolin ja tehtävien osalta. Vuoden 2004 selonteossa todetun mukaisesti puolustusvoimien huolto- ja logistiikkajärjestelmä verkottuu suomalaiseen yhteiskuntaan. Puolustusmateriaalin ylläpitoa kehitettäessä painotetaan kaksitasoista huoltojärjestelmää, jossa korjaukset sekä suunnitelmalliset huollot ja muutostyöt toteutetaan pitkäaikaisten sopimusten mukaisesti alan teollisuudessa.

Selvitysmiesten saamien tietojen mukaan kotimaisen teollisuuden ja puolustusvoimien yhteisten osaamiskeskusten perustamista on selvitetty raskaiden ampumatarvikkeiden ja optroniikan osalta. Optroniikan osalta tehdyn esiselvityksen mukaisesti edellytykset osaamiskeskuksen perustamiselle näyttäisivät olevan olemassa. Koska kyseessä on ollut vasta esiselvitys, tulisikin optroniikan osaamiskeskusta koskevat tarkemmat selvitykset käynnistää pikimmiten.

Raskaiden ampumatarvikkeiden osaamiskeskusta koskeva selvitys on useaan otteeseen keskeytetty tuloksettomana. Vuoden 2001 ja vuoden 2004 selonteissa on todettu selkeästi, että kotimainen ruuti- ja raskas ampumatarviketuotanto ja –osaaminen säilytetään tuotantokykyisinä. Nykyinen osaamisen ja tuotannon hajautuneisuus eri teollisuuslaitoksille ja rajoitetut hankintamäärärahat eivät tue tätä tavoitetta. Samalla räjähdysaineita koskevat vastuut ovat edelleenkin hajautettu eri varikoille. Selkeän järjestelmävastuuvarikon luominen mahdollistaa selvitysmiesten käsityksen mukaan tulevaisuudessa paremmin ammus- ja räjähdysainelogistiikan kokonaisvaltaisen kehittämisen. Samassa yhteydessä tulisi tarkastella teollisuuden rooli ja tehtävät ammus- ja räjähdysaineiden elinkaaren aikana lähtökohtana huoltovarmuus ja kotimaisen ruuti- ja raskaan ampumatarviketuotannon ja –osaamisen säilyttäminen tuotantokykyisinä.

1. SELVITYSTYÖN LÄHTÖKOHDAT

1.1 Selvitysmiesten tehtävä

Puolustusministeri asetti 9.11.2004 (esittely ministerille nro 152/18/HO) hankkeen, jonka tarkoituksena on selvittää puolustusvoimien varuskuntarakenteen ja varikko- ja varastotoimintojen kehittämistä 2010 -luvun tarpeisiin. Hankkeeseen asetettiin kolme selvitysmiestä. Prikaatikenraali Arto Rätty määrättiin selvittämään varuskuntarakenteen kehittämistä. Erityisasiantuntija Hannu Vuorinen ja vanhempi hallitussihteeri Tarja Jaakkola määrättiin selvittämään tässä raportissa esitettävää varikko- ja varastotoimintojen kehittämistä.

Varikko- ja varastotoimintojen kehittämisen tavoitteeksi määriteltiin vahvojen järjestelmävarikoiden luominen nykyisiä varikoita ja laitoksia yhdistämällä. Tarpeettomiksi jäävistä alueista ja kiinteistöistä on luovuttava. Osa toiminnoista on tuotettava jatkossa kumppanuuksien kautta.

Selvitysmiesten tehtäväksi annettiin kehittämisvaihtoehtojen laatiminen siten, että eri vaihtoehtojen toteuttamisen edut ja haitat tulevat punnituksi. Vaihtoehdoissa tuli erityisesti huomioida valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon 2004 säästötavoitteet ja henkilöstön uudelleenkohdentamistavoitteet.

Selvitysmiesten työtä ohjaamaan asetettiin ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimi kansliapäällikkö Matti Ahola ja jäsenet olivat puolustusministeriön ja Pääesikunnan edustajia.

Työn määräajaksi asetettiin 15.2.2005.

1.2 Selvitystyön toteutus ja rajaukset

Selvitysmiehet ovat perehtyneet vuoden 2004 selonteon valmistelun yhteydessä laadittuihin varikko- ja varastotoimintoja koskeneisiin selvityksiin samoin kuin aiempiin varikkotoimintojen kehittämistä koskeviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Työn aikana on myös perehdytty jäljempänä selostettuihin varikko- ja varastotoimintoja koskeviin kehittämishankkeisiin. Selvitysmiehet ovat käyneet keskusteluja mm. puolustusvoimien eri tahojen ja muiden sidosryhmien edustajien kanssa. Helmikuun alussa pidettiin molempien selvityshankkeiden yhteinen työseminaari.

Käytössä olleen lyhyen ajan vuoksi ja noudattaen ohjausryhmän määrittelemiä toimintaperiaatteita selvitysmiehet eivät ole työnsä aikana vierailleet tarkastelun kohteena olevilla varikoilla ja varastoalueilla. Jo tehtyjen selvitysten ja vireillä olevien kehittämishankkeiden kautta oli saatavissa riittävät ja asianmukaiset tiedot varikko- ja varastotoimintojen nykytilasta ja kehitysnäky- mistä.

Tämän selvitystyöstä laaditun raportin ollessa julkinen asiakirja ei kaikkia työn aikana ilmenneitä seikkoja ja yksityiskohtia voida niiden turvaluokittelun vuoksi tuoda esille.

Puolustusvoimissa on meneillään lukuisia perusrakenteiden ja tukitoimintojen kehittämiseen tähtäviä hankkeita. Näitä ovat mm. johtamis- ja hallintojärjestelmän kehittäminen sekä erilaiset palvelukeskus- ja kumppanuushankkeet. Työn aikana jouduttiin tarkastelemaan näitä kaikkia hankkeita niiden tuottamien henkilöstösäästöjen osalta, jotta mahdolliset päällekkäisyydet saa-

daan mahdollisimman hyvin eliminoitua. Tarkastelu tuotti useita täsmennyksiä eri hankkeiden arvioituihin säästöihin.

Selvitystehtävää onkin merkittävästi vaikeuttanut kehittämishankkeiden moninaisuus sekä se, että nämä hankkeet ovat elinkaarensa osalta eri vaiheissa. Osassa päätökset on jo tehty (kuten palkkahallinto) kun taas osa hankkeista on vasta alkuvaiheessa (esim. valtakunnallinen kunnosapidon kumppanuushanke, AKKU).

Selvitystyötä toteuttaessa on noudatettu seuraavia periaatteita:

- lähtökohtana on ollut vuoden 2004 selonteossa tehdyt linjaukset, erityisesti siellä asetetut säästötavoitteet
- selvitystyössä on kiinnitetty huomiota puolustusvoimien toiminnallisiin tarpeisiin sekä valmiudellisiin seikkoihin tavoitteena puolustusvoimien varikko- ja varastotoimintojen kehittäminen 2010 – luvun tarpeisiin. Alueellisiin ja yhteiskunnallisiin seikkoihin ei ole otettu kantaa
- Puolustusvoimien Materiaalilaitokseen kuuluva Koeampumalaitos on jätetty tarkastelun ulkopuolelle muilta osin kuin mahdollisena osana räjähdelaitosta/varikkoa
- tarkastelun lähtökohtana on ollut tilanne 1.1.2005.
- eri kehittämisvaihtoehtojen säästöjä arvioitaessa on noudatettu varovaisuuden periaatetta
- kertaluonteisia kehittämisvaihtoehtoja aiheuttavia kustannuksia, kuten mahdolliset henkilöstön uudelleen kohdentamisesta ja alueiden luovuttamista edeltävistä töistä aiheuttavia kustannukset, ei ole tässä vaiheessa arvioitu.
- kehittämisvaihtoehtojissa ei ole otettu huomioon muiden kehittämishankkeiden (palvelukeskus- ja kumppanuushankkeet) mukanaan tuomia säästöjä
- kehittämisvaihtoehdot eivät saa aiheuttaa merkittäviä rakentamis- tai muita investointitarpeita, jotta säästöjä voidaan saavuttaa
- eri kehittämisvaihtoehtojen osalta on arvioitu sitä, kuinka monta henkilötyövuotta (= tehtävää) vaihtoehdon kautta vapautuu. Tässä yhteydessä ei ole tarkasteltu sitä, ovatko nämä tehtävät uudelleen kohdennettavissa vai lakkautetaanko ne säästötavoitteen saavuttamiseksi.

Selvityksessä ei ole yksityiskohtaisesti tarkasteltu sitä, miten rationalisointiin liittyvät henkilöstövähennykset toteutetaan. Kun puolustusvoimien lähtövaihtuvuus on keskimäärin 5,4 % ja puolustusvoimien palveluksesta on arvioitu poistuvan noin 6.600 virkaa vuoteen 2012 mennessä, voidaan perustellusti olettaa, että suurin osa henkilöstövähennyksistä on toteutettavissa lähtövaihtuvuutta hyödyntäen. Tätä tukee myös puolustusministerin 1.2.2005 tekemä päätös puolustusvoimien virkojen täyttökielellä.

1.3 Selvitystyötä ohjaavat linjaukset

1.3.1 Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004

Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004 (VNS 6/2004 vp, jäljempänä vuoden 2004 selonteko) on valtioneuvoston peruslinjaus, joka asettaa Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toimintalinjan periaatteet ja tavoitteet sekä tarjoaa kehyksen sen toimeenpanolle eri sektoreilla. Vuoden 2004 selonteko määrittelee keskeiset periaatteet ja tavoitteet puolustuksen kehittämiseksi vuosiksi 2005-2012.

Vuoden 2004 selonteossa on todettu Suomen puolustusratkaisu ja puolustuksen kehittämisen perusteet, mitkä antavat lähtökohdat muiden selonteossa tehtyjen linjausten tarkastelulle. Vuoden 2004 selonteon mukaisesti Suomi ylläpitää ja kehittää sotilaallisesti liittoutumattomana maana puolustuskykyään turvallisuusympäristönsä muutoksia seuraten. Suomen puolustus perustuu asevelvollisuuteen ja uudistuvaan alueelliseen puolustusjärjestelmään. Puolustusjärjestelmä vastaa kustannustehokkaasti sekä kansallisen puolustuksen että muuttuvan turvallisuusympäristön haasteisiin ja vaatimuksiin. Puolustusvoimien organisaatiota ja puolustusmateriaalia kehitetään ottaen huomioon sodankäynnin muutos, kehittyvä teknologia ja kansainvälinen yhteistoiminta.

Varikko- ja varastoimintojen kehittämisessä huomioitavia ja siihen vaikuttavia vuoden 2004 selonteon linjaamia keskeisiä puolustuksen kehittämisen periaatteita ja tavoitteita ovat ainakin seuraavat:

Puolustusvoimien kehittämisen osalta merkittävimmät muutokset tapahtuvat **maavoimissa**. Pääesikuntaan kuuluva maavoimaesikunta lakkautetaan ja sen tilalle perustetaan erillinen Maavoimien esikunta. Maavoimien alueellisena johtoportana ovat sotilaslääniä esikunnat, jotka vastaavat mm. oman alueensa puolustuksen suunnittelusta ja johtamistoiminnasta. Osa sotilaslääneistä on operatiivisia sotilaslääneitä, joilla on kokonaisvastuu maavoimien operaatioiden suunnittelusta ja puolustushaarojen toimintojen yhteensovittamisesta vastuualueellaan. Maavoimien sodan ajan henkilöstöä vähennetään vuoden 2008 loppuun mennessä noin 60.000 sotilalla, minkä jälkeen maavoimien kokonaisvahvuudeksi jää noin 285.000.

Maavoimien huollon kehittämisen painopiste on alueellisten huoltorykmenttien muodostamisessa. Rauhan ajan joukko-osastoihin perustettavat huoltopataljoonat muodostavat sodan ajan huoltorykmenttien rungon. Ne verkottuvat jo rauhan aikana alueensa elinkeinoelämään.

Puolustusvoimien Materiaalilaitoksella on kokonaisvastuu maavoimien sotavarustuksen kunnossapidosta ja varastoinnista. Laitoksen rationalisointia jatketaan, varikkotoimintoja supistetaan sekä materiaalivarastoja vähennetään vastaamaan puolustusvoimien 350.000 sotilaan sodan ajan joukkojen tarvetta. Laitoksen toiminta sopeutetaan vastaamaan kriisijän joukkojen määrää ja huoltotarvetta. Varikoita ja laitoksia yhdistämällä luodaan vahvoja järjestelmävarastoita. Tarpeettomaksi jäävistä alueista ja kiinteistöistä luovutaan. Osa toiminnoista toteutetaan jatkossa kumppanuustoiminnan kautta.

Merivoimien sodan ajan henkilöstövahvuutta vähennetään vuoden 2008 loppuun mennessä noin 25.000 sotilalla, minkä jälkeen merivoimien vahvuudeksi jää noin 30.000. Merivoimat luopuu vanhenevista ohjusveneistä ja miinanraivaajista. Liikkuvasta rannikkotykistöstä luovutaan pääosin ja kiinteää rannikkotykistöä vähennetään.

Ilmavoimien sodan ajan vahvuus säilyy noin 35.000 sotilaana.

Puolustusvoimien huolto- ja logistiikkajärjestelmä on osa valtakunnallista huoltovarmuutta. Järjestelmä verkottuu sekä suomalaisen yhteiskuntaan että kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Valmiutta kohotettaessa järjestelmää täydennetään perustettaviin joukkoihin kuuluvilla huolto-osilla, alueellisilla huoltojoukoilla sekä sopimuksin varatun elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan resurssein.

Puolustusvoimien materiaali **varastoidaan** mahdollisimman kustannustehokkaasti, kuitenkin siten, että joukkojen perustaminen voidaan taata kaikissa tilanteissa. Mahdollisuuksia maakuntajoukkojen materiaalin paikalliseen varastointiin ja yhteistyöhön materiaalin ylläpidossa paikallisten yritysten kanssa selvitetään.

Puolustusmateriaalin **ylläpitoa kehitetään** painottaen kaksitasoista huoltojärjestelmää. Puolustusvoimat toteuttaa itse suoran, taistelevien joukkojen tuen. Korjaukset, erityisesti sodan ajan vauriokorjaukset, sekä suunnitelmalliset huollot ja muutostyöt toteutetaan pitkäaikaisten sopimusten mukaisesti alan teollisuudessa. Puolustusvoimien ulkopuolella toteutettava ylläpito perustetaan strategiseen teolliseen yhteistyöhön, joka kattaa ja takaa materiaalin sekä huolto- ja korjaustoimen saatavuuden myös poikkeusoloissa.

Kansainvälisten ja kansallisten **huoltovarmuuteen** liittyvillä sopimuksilla ja järjestelyillä pyritään takaamaan kriittisten järjestelmien käytettävyyteen vaikuttavien ylläpito- ja korjausosaamisen, varaosien, materiaalin ja muun tuen saatavuus poikkeusoloissa. Ulkomaisten hankintojen osalta huoltovarmuudesta valmistetaan mm. integroitumalla eurooppalaiseen yhteistyöhön, luomalla kotimaiseen teollisuuteen riittävä ylläpitovalmius jo hankinnan aikaisella osallistumisella, osallistumalla käyttäjien yhteistyöhön erityisesti valmistajamaan kanssa sekä varmistamalla erilaisin sopimusjärjestelyin ja tarvittaessa valtiosopimuksin varaosien saatavuus ja ylläpito-tuki.

Kaikissa **puolustusmateriaalihankkeissa** järjestelmien kansainvälinen yhteistoimintakelpoisuus on kansallisen puolustuksen ja eurooppalaisen kriisinhallintakyvyn kannalta keskeisin vaatimus. Puolustusmateriaalin ylläpito, päivitys sekä integrointi puolustusvoimien sekä rauhan aikana että poikkeusoloissa muodostaa merkittävän osan kotimaisen puolustusmateriaaliteollisuuden tuotantoperustasta. Puolustusvoimat ja puolustusmateriaaliteollisuus sopivat yhdessä keskeisistä osaamisalueista. Näistä osaamisalueista luodaan eri teknologioiden osaamiskeskuskeskuksia.

Puolustusvoimien ja palveluntuottajien väliset **kumppanuusjärjestelyt** ovat osa puolustusvoimien hallittua rakennemuutosta. Puolustusvoimien tarvitsemat tukitoiminnot ja – palvelut voidaan jatkossa hankkia niihin erikoistuneilta palveluntuottajilta pitkäkestoisin sopimusjärjestelyin. Tähän liittyen arvioidaan uudelleen tukitoimintojen tarve, tehokkuus ja tarkoituksenmukaisuus.

Puolustusbudjetista noin kolmannes pyritään käyttämään puolustusmateriaalihankintoihin. Uuden teknologian puolustusmateriaali on entistä kalliimpaa. Materiaalin hankintahinta muodostaa enää vain noin kolmasosan materiaalin elinjakson kustannuksista. Kustannustason nousua voidaan kompensoida tehostamalla materiaalin ylläpitoa.

Vuoden 2004 selonteko asettaa selkeitä ja merkittäviä **säästö- ja uudelleenkohdentamistavoitteita** puolustusvoimille tavoitteena luoda tasapaino puolustusvoimien tehtävien, resurssien, osaamisen ja henkilöstön välille. Henkilöstöä supistetaan nykytasosta johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistamisen sekä rationalisointitoimenpiteiden kautta noin 1.200 henkilötyövuotta vuoden 2012 loppuun mennessä. Samanaikaisesti kohdennetaan puolustusvoimien kehittämissuunnitelmiin nykyisistä tehtävistä vähintään 500 henkilötyövuotta.

Puolustusministeriön hallinnonalan määrärahat mitoitetaan vuosien 2005-2008 menokehysten mukaisesti. Puolustuksen kehittämisessä tarvittavien resurssien ja toimintamenosäästöjen luo-

miseksi toteutetaan johtamis- ja hallintorakenteen uudistus ja jatketaan rakennemuutosta. Vuosina 2008 – 2012 on rakenteellisilla toimenpiteillä tavoitteena saattaa toimintamenot vuoden 2004 tasolle keskimäärin 50 miljoonan euron vuotuisin säästöin kohdennettavaksi kehittämissuunnitelmiin. Tämä edellyttää pysyviä säästöjä henkilöstömenoissa ja kiinteistömenoissa.

1.3.2 Eduskunnan lausuma

Eduskunta on edellyttänyt vuoden 2004 selonteon johdosta 21.12.2004 antamassaan lausumassaan (EK 35/2004 vp – VNS 6/2004 vp), että puolustusvoimat toimii selonteossa määriteltyjen henkilöstön vähentämisen- ja uudelleenkohdentamistavoitteiden toteuttamisessa hyvän työnantajan tavoin pitäen lähtökohtana irtisanomisten vähentämistä ja minimoiden toimenpiteistä aiheutuvat haitat ja, että selonteossa yksilöimättömät puolustusvoimien rationalisointitoimenpiteet tuodaan eduskunnan asianomaisten valiokuntien arvioitavaksi, kun niistä on esityksiä.

1.3.3 Valiokuntakäsittelyt

Valtiovarainvaliokunta ja puolustusvaliokunta ovat antamissaan lausunnossa ja mietinnössä todenneet vuoden 2004 selonteon osalta mm. seuraavaa:

Valtiovarainvaliokunta on puolustusvaliokunnalle antamansa lausunnon (VaVL 30/2004 vp – VNS 6/2004 vp) perusteluosassa todennut, että materiaalihallinnossa rationalisointitoimenpiteet merkitsivät paineita ennen muuta maavoimien varikoita kohtaan. Valiokunnan saaman arvion mukaan toiminnallinen tarve maavoimissa on noin 10 varikkoa, kun niitä nyt on 15. Maavoimien varastoalueita on nykyään 65, kun uuden sodan ajan vahvuuden edellyttämän sotamateriaalin mukainen todellinen tarve vuonna 2012 arvioidaan olevan noin 30. Saadun selvityksen mukaan rationalisointi ei välttämättä merkitse toimintojen lopettamista useilta paikkakunnilta, mutta toimintaa tehostetaan yhdistämällä eri varikoiden hallintoja ja toimintoja vaihteittain.

Valtiovarainvaliokunnan mielestä on nähtävissä, että rationalisointitoimenpiteistä saatavat säästöt jäävät kokonaisvolyyymiin nähden varsin pieniksi. Toimet ovat kuitenkin välttämättömiä, koska merkittävää lisäpanostusta kehittämissuunnitelmiin ei ole tiedossa.

Valtiovarainvaliokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiota siihen, että kaavaillut toimenpiteet aiheuttavat henkilöstön keskuudessa epävarmuutta. Tämä voidaan parhaiten poistaa ajoissa tehtävillä ratkaisuilla ja avoimella henkilöstöpolitiikalla. Esimerkiksi päätökset puolustusvoimien materiaalilaitoksen rationalisoinnista ja joukko-osastojen lakkauttamisesta tulee tehdä mahdollisimman pian selonteon eduskuntakäsittelyn jälkeen.

Puolustusvaliokunta on vuoden 2004 selontekoa koskevan mietintönsä perusteluosassa (PuVM 1/2004 vp – VNS 6/2004 vp) todennut, että valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on esitetty, että vuosina 2008 - 2012 nykyisten rahoituskehysten puitteissa edellytettävät noin 50 milj. euron vuotuiset säästöt toimintamenoissa merkitsevät välttämättä huomattavia rationalisointitoimenpiteitä. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat olleet yksimielisiä siitä, että säästötavoitetta ei tulisi pyrkiä saavuttamaan pelkästään nykyisiä toimintoja edelleen rationalisoiden, koska tällaiset toimenpiteet on jo toteutettu puolustusvoimien rakennemuutoksen aiemmissa vaiheissa.

Valiokunta on myös todennut sen kuulemien asiantuntijoiden esittäneen, että merkittävä osa henkilöstön vähentämis- ja uudelleenkohdentamistavoitteesta kyettäisiin toteuttamaan tekemällä alkuvuodesta 2005 päätös kahden joukko-osaston lakkauttamisesta sekä vuoden 2008 selonteossa päätös kahden muun joukko-osaston lakkauttamisesta sekä toteuttamalla Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen rationalisointi. Nämä toimenpiteet kattavat noin 70 prosenttia henkilöstön vähentämistarpeesta. Loput vähentämistarpeesta kyettäisiin kattamaan johtamis- ja hallintojärjestelmän ja merivoimien rationalisoinnilla sekä joukkojen ja läänien varastoinnin rationalisoinnilla. Rationalisointitoimenpiteet toisivat valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan laskennallisesti vuoden 2012 jälkeen yhteensä noin 36 milj. euron vuosittaiset säästöt palkkakuiluissa sekä 10 milj. euron säästöt kiinteistömenoissa.

Puolustusvaliokunta on todennut, että edellä käsitellyt mittavat rationalisointitoimenpiteet eivät valiokunnan saaman selvityksen mukaan riitä palauttamaan puolustusvoimien toimintamenoja edellytetyille vuoden 2004 tasolle, koska säästöt toteutuisivat kokonaisuudessaan vasta 2012 jälkeen. Näiden lisäksi olisi valtiokunnan saaman selvityksen mukaan vuosina 2008 - 2012 säästettävä vuositasolla toimintamenoista 5 – 25 milj. euroa. Nämä säästöt pyrittäisiin valiokunnan saaman selvityksen mukaan ensisijaisesti saamaan ns. kumppanuustoiminnasta saatavilla kustannushyödyillä.

Valiokunta on katsonut mietinnössään, että rationalisointitoimenpiteiden toteuttamisen keskeisimpänä perustana tulee olla puolustusvoimien toiminnalliset tarpeet. Toimenpiteiden yhteiskunnalliset, alueelliset ja kokonaisuomaanpuolustukseen liittyvät vaikutukset ovat valiokunnan mielestä tämän ohella kokonaisarviointissa huomioon otettavia seikkoja. Puolustusvoimien nykyisen varuskunta- ja varikkorakenteen kehittämistä on valiokunnan mielestä ensin arvioitava suhteessa selonteon rationalisointitoimenpiteisiin. Mikäli tehtävät ja jo tehdyt selvitykset osoittavat rakenteelliset toimenpiteet välttämättömiksi, puolustusvaliokunta esittää vakavasti harkittavaksi, että tarpeelliset päätökset tehtäisiin sellaisella aikataululla, että rationalisointitoimenpiteisiin liittyvät epävarmuus ja epävarmuuden aiheuttamat haitalliset vaikutukset kyettäisiin minimoimaan.

Selonteossa mainittujen puolustusvoimien ja puolustusmateriaaliteollisuuden yhdessä sopimille aloille perustettavat osaamiskeskukset ovat puolustusvaliokunnan mielestä tärkeä väline suomalaisen puolustusmateriaaliteollisuuden toimintaedellytysten parantamiseksi. Puolustusvaliokunta on mietinnössään kiirehtinyt tällaisten osaamiskeskusten perustamista.

2. VARIKKO- JA VARASTOTOIMINTOJEN NYKYTILA

2.1 Maavoimien varikkotoiminnot

2.1.1 Puolustusvoimien Materiaalilaitos ja sen tehtävät

Puolustusvoimien Materiaalilaitos (PvMatL) on Pääesikunnan maavoimaesikunnan alainen sotilaslaitos. Siihen kuuluu Tampereella toimiva noin 300 henkilön esikunta sekä 15 varikkoa ja laitosta eri puolella Suomea. Työntekijöitä laitoksessa on 2.381. Laitoksen vuosibudjetti on noin 500 milj. euroa.

Laitos perustettiin 1.1.1993, jolloin laitoksen esikunta muodostettiin Pääesikunnan sotatalous-esikunnan ja huoltoesikunnan osista. Erilliset varikot ja laitokset liitettiin samanaikaisesti esikunnan alaisuuteen. Puolustusvoimien Materialaitos organisoitiin alussa toimialajohtoiseksi. Tämä mahdollisti toimialarationalisoinnin ja toimialavarikoiden perustamisen. Vuosikymmenen lopussa toimialajohtoisen mallin katsottiin tulleen tiehensä päähän. Haittoina todettiin mm. moniteknologiahankkeiden vaikea hallittavuus, puutteellinen yhteistoiminta toimialojen välillä, puutteellinen varikoiden töiden ohjaus sekä kriisiajan suorituskykyvaatimusten kokonaissuunnittelun puuttuminen.

Kesäkuussa 2000 aloitettiin selvitystyö (PvMatL 2005 –projekti), jonka tavoitteena oli selvittää mm. puolustusvälineteollisuuden, Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen varikoiden ja varuskuntakorjaamoiden välinen työnjako tuotanto ja huoltotoiminnoissa. Tehdyn selvitystyön pohjalta ja vuoden 2001 selonteossa todetun mukaisesti käynnistettiin vuonna 2002 rakennemuutos, jonka tuloksena mm. Iisalmen Asevarikko, Suojeluvarikko, Oriveden Asevarikko ja Vammalan Asevarikko lakkautettiin. Sääksjärven Asevarikko lakkautettiin itsenäisenä varikkona ja siitä muodostettiin Haapajärven Asevarikon varikko-osasto. Talousvarikko ja Lääkintävarikko liitettiin Puolustusvoimien Materiaalilaitokseen. Rakennemuutos vähensi Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen henkilököönpanoa noin 350 henkilöllä.

Puolustusvoimien Materiaalilaitos hankkii maavoimien ja muiden puolustushaarojen yhteisen sotavarustuksen ja vastaa sen teknisen elinjakson hallinnasta. Materiaalin elinjakson hallintaan kuuluu tuotekehitys, hankinta, ohjeistus, korjaus- ja huoltotoiminta, varastonpito ja materiaali-palvelu sekä materiaalin käytöstä poistaminen. Materiaalin elinjaksovastuu jakaantuu viiteen toimialaan, jotka ovat ase-, ampumatarvike-, elektroniikka-, kuljetusmateriaali- sekä pioneeri- ja suojelumateriaalitoimiala.

Laitoksen esikunta toteuttaa hankintojen teknisen ja kaupallisen valmistelun. Esikunta ohjeistaa ja valvoo materiaalin käyttöä, huoltoa ja varastointia sekä solmii erilaisia kumppanuussopimuksia. Laitokseen kuuluvat järjestelmävastuutarikot vastaavat hankitun materiaalin ylläpidosta.

2.1.2 Varikoiden yleiset tehtävät

Puolustusvoimien Materiaalilaitokseen kuuluvilla varikoilla on moninaisia puolustusvoimien järjestelmien, kaluston ja materiaalin (jäljempänä yleisesti materiaali) käyttöön, kunnonvalvontaan, kunnossapitoon, varastointiin sekä hävittämiseen liittyviä rauhan ajan tehtäviä. Tämän lisäksi varikoilla on valmiudellisia tehtäviä, mm. materiaallisen valmiuden ylläpito, sekä olennainen rooli sodan ajan huollon järjestelyissä. Varikoilla on myös viranomaistehtäviä, mm. tyyppitarkastukset, ja ne osallistuvat asiantuntijoina onnettomuuksien tutkintaan.

Varikot ohjaavat, kouluttavat ja tukevat sidosryhmiä ja asiakkaitaan. Tämä näkyy mm. varuskuntakorjaamojen ohjauksena sekä maanpuolustusalueiden, sotilasläänien ja joukko-osastojen toiminnan ja materiaallisen valmiuden tukemisena. Varikot laativat koulutus- ja käyttöohjeita, ohjeistavat varastoidun materiaalin kunnonvalvontaa sekä suunnittelevat, ohjaavat ja valvovat materiaalin kierrätystä. Lisäksi varikot osallistuvat materiaalin käytön ja kunnossapidon koulutukseen sekä uusien järjestelmien hankintoihin.

Varikot varastoivat materiaalia, tarve- ja raaka-aineita sekä kriittisiä varaosia. Tähän liittyy materiaalin kunnonvalvonta, ylläpito, jako ja hävittämien. Varikot vastaavat oman erikoismateri-

aalinsa varaosien tarpeen määrittämisestä, varaosien ja erikoistyökalujen hankinnasta, jakelusta ja varastoinnista

Maavoimien sekä Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen vastuulla olevan puolustushaarojen yhteisen materiaalin (kuten aseet ja ampumatarvikkeet) osalta on enenevässä määrin siirrytty kohti järjestelmävastuuta (Järjestelmävastuulla tarkoitetaan sotavarusteiden elinjakson aikaisten toimenpiteiden suunnittelua, ohjausta ja valvontaa). Varikoiden rooli järjestelmävastuun toteuttajana yhdessä Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen Esikunnan kanssa kattaa materiaalin elinjakson hallinnan ja suunnittelun sekä elinjakson aikaisten toimenpiteiden toteutuksen ja valvonnan. Keskeinen osa elinjaksonhallintaa on materiaalin tilannekuvan hallinta kattaa lukumäärän, kunnan, huolto-, korjaus- ja varaosatarpeen. Osa järjestelmävastuuta on myös materiaalin teknisen rakenteen ja sen muutosten hallinta sekä dokumentointi. Järjestelmävastuuseen kuuluu myös materiaalin kierrätyksen suunnittelu sekä muut edellä selostetut varikoiden tehtävät.

Varikoiden tehtävänä nähdään helposti pelkästään materiaalin kunnossapito. Koska varikoiden vastuualueet ja tehtävien painopistealueet vaihtelevat jäljempänä selostetulla tavalla, vaihtelee kunnossapitotehtävien osuus varikoittain. Asiantuntijoiden mukaan lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää, että noin 50 % varikon työstä kohdistuu kunnossapitoon.

Seuraavassa esitettävä lyhyt selostus varikoiden keskeisistä tehtävistä sekä henkilöstö ja kustannusrakenteesta perustuu siihen, mitä varikot itse ovat tehtävistään ja vastuistaan selvitysmiehille ilmoittaneet.

2.1.3 Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen varikot

Elektroniikkalaitoksen tehtävänä on varmistaa vastuullaan olevien puolustusvoimien järjestelmien ja elektroniikkamateriaalin toimintavalmius kaikissa valmiustiloissa, osallistua materiaalihankkeisiin sekä tuottaa elektroniikkamateriaalin elinjakson hallinnan suoritteet ja materiaalityöpalvelut kaikille asiakkaille. Elektroniikkalaitoksen päätuotteita ovat mm. tiedustelu-, valvonta ja johtamisjärjestelmät, simulaattorit sekä sähkövoimajärjestelmät. Elektroniikkalaitos vastaa lisäksi solmittujen yhteistyösopimusten perusteella määrätystä ilmavoimien ja merivoimien sekä rajavartiolaitoksen järjestelmistä ja kalustosta.

Elektroniikkalaitos sijaitsee Riihimäen varuskunnan alueella. Elektroniikkalaitoksen kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 256 henkilöä, joista 26 sotilasta ja 230 siviiliä. Laitoksen toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 17,8 milj. euroa. Näistä 54,5 % kohdistuu palkkoihin, 8 % kiinteistömenoihin ja 37,5% muihin toimintamenoihin. Lisäksi laitoksella on käytössään irtaimen omaisuuden myyntituloja, kertahankintavaroja ja puolustusmateriaalihankintavaroja sekä muiden toimeksiantajien rahoitusta yhteensä n. 3,6 milj. euroa.

Haapajärven Asevarikko on räjähdetuotannon vastuuarikko. Varikko tuottaa puolustusvoimien käyttöön räjähteitä, savumateriaalia sekä huoltaa raskaiden aseiden hylsyjä. Varikko on ainoa savutuotteita valmistava ja yli 122 mm suuruisia messinki- ja teräshylsyjä huoltava laitos. Varikko hävittää räjähtävää materiaalia massaräjätysleirillä.

Varikko sijaitsee Haapajärvellä Vuortenvuoren ja Ritala-Pitkäkankaan alueella. Varikon käytössä on lisäksi Kittilässä oleva Hukkakeron räjäytysalue, jossa vuosittain järjestetään massaräjätys-

tysleiri. Vuoden 2004 alusta lähtien entinen Sääksjärven Asevarikko on toiminut Haapajärven Asevarikon varikko-osastona.

Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 190, joista 47 sotilasta ja 143 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 12,7 milj. euroa. Näistä 45,6 % kohdistuu palkkoihin, 22,2 % kiinteistömenoihin ja 32,2 % muihin toimintamenoihin. Lisäksi varikolla on käytössään kertahankintavaroja 1,25 milj. euroa.

Haapajärven Asevarikon uuden lataamon rakentamishanke on käynnissä. Lataamo rakennetaan vuosina 2004 – 2006 ja se aloittaa toimintansa vuonna 2007. Rakennusinvestoinnin arvo on 19,6 milj. euroa. Lataamoon hankittava prosessilaitteisto maksaa lisäksi noin 9 milj. euroa.

Keuruun Pioneerivarikon tuotteita ovat mm. räjähdysainepuristeet ja räjähdysainevalut, räjähtävän materiaalin tarkastus ja huoltaminen, sulutusvälineiden kunnontarkkailu, räjähdysainetta sisältävien välineiden kokoaminen, pioneerikoulutuksessa tarvittava koulutusmateriaali, sodanajan joukkojen pioneerimateriaali sekä pioneeriaselajin konepajatekniset tuotteet ja palvelut. Varikon lataamossa mm. valetaan ja huolletaan panssarimiinoja.

Varikko sijaitsee Keruun Kalettoman alueella. Suurin osa varikon rakennuksista on vanhoja ja huonokuntoisia.

Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 78 henkilöä, joista 11 sotilasta ja 67 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 4,5 milj. euroa. Näistä 54,8 % kohdistuu palkkoihin, 19,4 % kiinteistömenoihin ja 25,8 % muihin toimintamenoihin.

Kuljetusvarikko tuottaa sotavarusteajoneuvojen elinjakson hallintaan liittyviä palveluja puolustusvoimille. Varikon kunnossapito- ja varaosavastuulla ovat sotavarusteajoneuvot ja tietyt panssariajoneuvot. Varikolla on järjestelmävastuu em. ajoneuvokaluston osalta.

Varikko sijaitsee Nokian Kalkussa. Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 113 henkilöä, joista 28 sotilasta ja 85 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 8,6 milj. euroa. Näistä 43,2 % kohdistuu palkkoihin, 14,7 % kiinteistömenoihin ja 42,2 % muihin toimintamenoihin. Lisäksi varikolla on käytössään irtaimen omaisuuden myyntituloja, kertahankintavaroja ja puolustusmateriaalihankintavaroja yhteensä noin 2,3 milj. euroa.

Kuopion Asevarikon päätehtävä on huoltaa ja korjata jalkaväen asejärjestelmiä, joiden osalta sillä on järjestelmävastuu. Varikko hankkii ja jakaa valtakunnallisesti järjestelmävastuulleen kuuluvien aseiden varaosat ja asehuollon tarvitsemat työkalustot. Varikko vastaa lisäksi kaikkien puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen tarvitsemien ampumataulujen, aseöljyjen ja –rasvojen sekä tarveaineiden toimittamisesta.

Varikon alueisiin kuuluvat Suuren ja Pienen Neulamäen alueet Kuopiossa sekä Koivujärven varastoalue Pielavedellä. Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 162 henkilöä, joista 45 sotilasta ja 117 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 8,5 milj. euroa. Näistä 64,2 % kohdistuu palkkoihin, 19,1 % kiinteistömenoihin ja 16,7 % muihin toimintamenoihin. Lisäksi varikolla on käytössään kertahankintavaroja 0,3 milj. euroa.

Lievestuoreen Varikolla on valtakunnallinen kenttä- ja liikkuvien rannikkotykkien, raketinheitinten, ilmatorjuntatykkien, puolustusvoimien optroniikkakaluston sekä panssarintorjunta- ja kevyiden ilmatorjuntaohjusten sekä suojele- ja pelastusmateriaalin ylläpidon järjestelmävastuu.

Varikko sijaitsee Jyväskylän maalaiskunnan Lievestuoreella Kelkkamäen alueella. Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 200 henkilöä, joista 38 sotilasta ja 164 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 12,1 milj. euroa. Näistä 52,9 % kohdistuu palkkoihin, 12,3 % kiinteistömenoihin ja 34,8 % muihin toimintamenoihin. Lisäksi varikolla on käytössään kertahankintavaroja ja puolustusmateriaalihankintavaroja yhteensä noin 0,4 milj. euroa.

Lylyn Viestivarikko tuottaa elektroniikkamateriaalin elinjakson hallinnan suoritteet ja materiaali- ja palvelut asiakkaille. Varikon päätuotteita ovat kenttäviestikalustot, alueellisten viestijoukkojen ja kansainvälisten joukkojen viestimateriaali, kenttä sähkövoimajärjestelmät, virtalähteet ja varaajat, sähkövoimakoneet, maalilaittejärjestelmät, viestiverkon materiaali ja viestihuoltomateriaali. Varikko vastaa solmittujen yhteistyösopimusten perusteella myös määrätyistä ilmavoimien ja merivoimien sekä rajavartiolaitoksen järjestelmistä ja kalustosta.

Varikko sijaitsee Juupajoen kunnassa. Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 100 henkilöä, joista 22 sotilasta ja 78 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 6,4 milj. euroa. Näistä 49,7 % kohdistuu palkkoihin, 12,7 % kiinteistömenoihin ja 37,6 % muihin toimintamenoihin. Lisäksi varikolla on käytössään kertahankintavaroja ja puolustusmateriaalihankintavaroja yhteensä noin 0,8 milj. euroa.

Lääkintävarikon tehtävänä on turvata puolustusvoimien lääkintämateriaalin valmius rauhan ajan hankinnoin sekä niitä täydentävin kriisiajan toimin. Varikko osallistuu lääkintämateriaalin kehittämiseen, kokeilutoimintaan, spesifiointiin ja suorittaa hankinnat sekä järjestää teknisen käytön koulutuksen. Lisäksi varikko toimii lääkintämateriaalialan asiantuntijana puolustusvoimissa.

Varikko sijaitsee Ilmajoella. Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 27 henkilöä, joista 5 sotilasta ja 22 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 2,1 milj. euroa. Näistä 41,5 % kohdistuu palkkoihin, 13,8 % kiinteistömenoihin ja 44,7 % muihin toimintamenoihin. Lisäksi varikolla on käytössään kertahankintavaroja ja puolustusmateriaalihankintavaroja yhteensä noin 0,4 milj. euroa.

Panssarivarikko on panssariajoneuvojen ja kiinteiden rannikkotykkien ylläpidon järjestelmävastuuvarikko. Varikko huoltaa, korjaa ja modifioi panssarivaunuja ja tornitykkeitä. Varikko ohjaa kuljetusmateriaalitoimialan teknisellä vastuulla olevan materiaalin elinjaksoon liittyviä toimintoja sekä osallistuu varuskuntakorjaamoiden valtakunnalliseen tekniseen ohjaukseen.

Varikko sijaitsee Hämeenlinnassa. Varikolla on toimintoja myös Hattulan ja Ruoveden kunnissa sekä Oriveden kaupungissa. Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 174 henkilöä, joista 36 sotilasta ja 138 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 9,3 milj. euroa. Näistä 63,3 % kohdistuu palkkoihin, 22,3 % kiinteistömenoihin ja 14,1 % muihin toimintamenoihin. Lisäksi varikolla on käytössään kertahankintavaroja 0,3 milj. euroa.

Parkanon Pioneerivarikon päätehtävänä on räjähtävän materiaalin varastointi. Muita varikon tehtäviä ovat pioneerimateriaalin valmistaminen, varastoiminen, jakaminen ja sulutusvälineiden huoltaminen. Lisäksi varikko tuottaa ja huoltaa eri tyyppisiä räjähtäviä materiaaleja.

Varikko sijaitsee Parkanon kunnassa, lisäksi varikolla on varastoja Virroilla. Varikon tuotantoaluetta on saneerattu vuosina 2002 - 2003 ja vuoden 2005 alusta on otettu käyttöön uudet saneeratut tuotantotilat.

Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 55 henkilöä, joista 23 sotilasta ja 31 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 3,5 milj. euroa. Näistä 47,5 % kohdistuu palkkoihin, 30,5 % kiinteistömenoihin ja 22 % muihin toimintamenoihin.

Talousvarikko on taistelijan vaatetusvarustus-, kenttämuonitus- ja kenttämajoitussjärjestelmien vastuubarikko, joka mm. vastaa järjestelmien elinjaksonhallinnasta, puolustusvoimien vaatetusvarustuksen huoltopalvelusta. Talousvarikon alaisuudessa toimii kolme vaatetuskorjaamo.

Varikko sijaitsee Hämeenlinnassa ja vaatetuskorjaamot Säkylässä, Mikkelissä ja Sodankylässä. Varikon, ml vaatetuskorjaamot, kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 279 henkilöä, joista 6 sotilasta ja 273 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 14 milj. euroa. Näistä 53,4 % kohdistuu palkkoihin, 9,8 % kiinteistömenoihin ja 36,8 % muihin toimintamenoihin. Lisäksi varikolla on käytössään irtaimen omaisuuden myyntituloja, kertahankintavaroja ja puolustusmateriaalihankintavaroja yhteensä noin 16 milj. euroa.

Tervolan Varikolla on valtakunnallinen järjestelmävastuu telakuorma-autojen ja niiden perävaunujen, ilmatorjuntakonekiväärien kehälavettien, moottorikelkkojen ja pyöräkuormaajien elinjakson aikaisesta kunnossapidosta. Lisäksi varikko ylläpitää Pohjoisen Maanpuolustusalueen materiaalista suorituskykyä ajoneuvo-, ase- ja elektroniikkahuollossa sekä varastoimalla materiaalia. Varikko tuottaa asejärjestelmien huoltopalveluja Lievestuoreen Varikon toimeksiannosta.

Varikko sijaitsee Tervolan kunnassa Anttilankankaan alueella. Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 93 henkilöä, joista 26 sotilasta ja 67 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 5,9 milj. euroa. Näistä 55,6 % kohdistuu palkkoihin, 16 % kiinteistömenoihin ja 28,5 % muihin toimintamenoihin. Lisäksi varikolla on käytössään kertahankintavaroja noin 1,7 milj. euroa.

Toivakan Asevarikko toimii räjähteiden kunnonvalvonnan valtakunnallisena osaamis- ja palvelukeskuksena, joka toteuttaa myös alan koulutuksen ja konsultoinnin. Varikko johtaa ampu-
matarvikkeiden kunnonvalvontaa ja siihen liittyvää logistiikan ja tuotetietojen hallintaa. Lisäksi varikko suorittaa kunnonvalvontaa, huoltaa ja valmistaa ampumatarvikkeita sekä huolehtii ampumatarviketoimialan tulkki- ja mittalaitepalveluista.

Varikko sijaitsee Jyväskylän maalaiskunnassa. Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 114 henkilöä, joista 37 sotilasta ja 77 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 6,9 milj. euroa. Näistä 50,4 % kohdistuu palkkoihin, 31,4 % kiinteistömenoihin ja 18,3 % muihin toimintamenoihin.

Ähtärin Asevarikon tehtävänä on räjähteiden (pääasiassa ampumatarvikkeiden) varastointi, tarkastus, huolto ja eräseuranta. Varikolla on järjestelmävastuu koulutusampumatarvikkeiden lähettämisestä kaikille joukoille sekä räjähteiden purkamisessa ja hävittämisessä. Varikko tuottaa myös räjähdetukipalveluja.

Varikko sijaitsee Inhan ja Palolammen alueella. Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 112 henkilöä, joista 38 sotilasta ja 74 siviiliä. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 6,8 milj. euroa. Näistä 52,7 % kohdistuu palkkoihin, 17,3 % kiinteistömenoihin ja 30 % muihin toimintamenoihin.

2.2 Merivoimien varikkotoiminnot

Merivoimien materiaalin elinjakssoon liittyen Merivoimien Varikko vastaa mm. varikkotason huolloista, varikon materiaalitoimialojen huoltojärjestelyjen toteutuksesta, kehittämisestä ja ohjeistuksesta, huoltosopimuksista kotimaisen ja ulkomaisen teollisuuden kanssa ja teknillisellä vastuullaan olevien järjestelmien varaosa- ja vaihtolaitehankinnoista. Varikko vastaa lisäksi varastoinnista ja varastopalveluista ja osallistuu mm. materiaalin elinjaksosuunnitteluun ja uuden kaluston vastaanottoon ja hankintaan. Varikko on vahvasti integroitunut teollisuuteen; mm. laiva-alan kunnossapito on jo kokonaisuudessaan ulkoistettu.

Merivoimien Varikko tukeutuu huoltojen osalta Puolustusvoimien Materiaalilaitokseen ja sen alaisiin varikoihin laitoksen vastuulle kuuluvan puolustushaarojen yhteisen materiaalin osalta. Lisäksi merivoimien erikoismateriaalin osalta optroniikkahuollot toteuttaa Lievestuoreen Varikko osittain.

Varikko sijaitsee Turussa ja varikko-osasto Kemiössä. Varikon kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 238 henkilöä, joista 94 sotilasta ja 144 siviiliä. Henkilöstöstä 70 työskentelee Kemiön varikko-osastossa. Varikon toimintamäärärahat vuonna 2005 ovat yhteensä 27,5 milj. euroa. Näistä 29,5 % kohdistuu palkkoihin, 9,3 % kiinteistömenoihin ja 61,2 % muihin toimintamenoihin. Lisäksi varikolla on käytössään 0,3 milj. euroa puolustusmateriaalin hankintavaroja.

Merivoimat suunnittelee parhaillaan varikon ja esikunnan tarkennettua tehtäväjakoja ja henkilöstökokoonpanoja esikunnan muuttaessa vuonna 2007 Turkuun.

2.3 Ilmavoimien varikkotoiminnot

Lentotekniikkalaitos vastaa lentokaluston elinkaaren hallinnasta ja osaltaan lentokaluston ja ilmailualan materiaalin vaatimusmäärittelystä, soveltuvuusarvioinnista ja hankinnasta. Lentotekniikkalaitos vastaa lentokaluston tehdashuollatuksesta, ylläpitojärjestelmästä ja sen puolustusvoimalaajuisesta kehittämisestä. Laitos mm. tuottaa lentoteknisen toiminnan edellyttämät materiaalipalvelut sekä antaa joukko-osastoille teknistä tukea. Laitos osallistuu Ilmavoimien uusien asejärjestelmien hankintaan, joiden osalta hankintavastuu on Ilmavoimien Esikunnalla.

Lentoteknillinen huolto on kokonaisuus, jonka toimintoja on integroitu teollisuuteen. Varikkotason huolto- ja korjaustoiminta on ulkoistettu teollisuudelle, jolta Lentotekniikkalaitos hankkii palveluja.

Maavoimien ilmailutoiminnan tekninen ylläpitovastuu on siirretty Lentotekniikkalaitokselle, samoin sotilasilma-alusten ja lentolaitteiden tyyppivastuu on Lentotekniikkalaitoksella. Maavoimien ilmailun menettelyistä on sovittu yhteistoimintasopimuksessa Ilmavoimien Esikunnan ja Maavoimaesikunnan välillä.

Laitos sijaitsee Tampereella. Laitoksen kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 343 henkilöä, joista 117 sotilasta, pääosin erikoisupseereita, ja 226 siviiliä. Varikon kokonaisbudjetti vuonna 2005 on 261 milj. euroa, koostuen toimintameno-osuudesta 129,9 milj. euroa ja varikon käyttöön osoitetuista puolustusmateriaalin hankintamäärärahoista yhteensä 131,8 milj. euroa. Toimintamenoista 14,3 milj. euroa kohdistuu palkkoihin ja 0,9 milj. euroa kiinteistömenoihin loppujen ollessa muita toimintamenoja.

Ilmavoimien Viestitekniikkalaitos vastaa viestialan järjestelmien osalta käyttöönoton ja elinjakson kunnossapidon vaateiden spesifioinnista sekä osallistuu järjestelmän hankintaa. Laitos suunnittelee ja valvoo uuden järjestelmän käyttöönoton. Toiminnassaan Ilmavoimien Viestitekniikkalaitos tukeutuu Elektroniikkalaitokseen, Lylyn Viestivarikkoon, Lievestuoreen Varikkoon ja Merivoimien Varikkoon mm. huolto- ja korjaustoiminnassa sekä materiaalihankinnoissa.

Laitoksen kokonaisvahvuus 1.1.2005 on 176 henkilöä. Varikon kokonaisbudjetti vuonna 2005 on 18,3 milj. euroa, koostuen palkoista 7,2 milj. euroa, kiinteistömenoista 2,7 milj. euroa ja muista toimintamenoista 8,4 milj. euroa. Varikon käyttöön on osoitettu vuosittain 2 – 3 milj. euroa puolustusmateriaalin hankintamäärärahoja.

2.4 Puolustusvoimien varastotoiminnot

Kokonaisvastuu varastoinnista ja sen kehittämisestä on Pääesikuntaan kuuluvalla huoltoesikunnalla. Tämän lisäksi maavoimien varastojen osalta varastointitoimintoja ohjaa Puolustusvoimien Materiaalilaitos omien varastojensa osalta sekä maanpuolustusalueet niiden varastojen osalta, jotka ovat joko maanpuolustusalueen, sotilasläänin tai joukko-osaston alaisuudessa.

Keskitetyn johdon puuttuminen vaikeuttaa varastotoimintojen kokonaisvaltaista ja kustannustehokasta kehittämistä koko puolustusvoimissa ja erityisesti maavoimissa. Varastointitarpeet ja varastoinnin kehittämissuunnitelmat, mukaan lukien tulevaisuuden rakentaminen, eivät välttämättä kohtaa toisiaan. Keskitetyn johdon puuttuminen näkyy myös siinä, että materiaalihankkeissa huomioidaan ja tarkastellaan usein liian vähäisissä määrin hankkeen aiheuttamia varastointivaateita.

Puolustusvoimien varastoinnin kokonaiskustannukset ovat yli 50 milj. euroa. Henkilötyövuosia varastointiin sitoutuu lähes tuhat henkilötyövuotta. Varastorakennuksia puolustusvoimilla on tuhansia.

Huhtikuussa 2003 tehdyn selvityksen mukaan varastojen täyttöaste keskimäärin on 88 %. Varastojen täyttöastetta voidaan lähtökohtaisesti pitää hyvänä.

Varastoinnin osalta keskeinen seikka on mitä varastoidaan ja miten tämä varastointi toteutetaan kustannustehokkaasti. Varastoitava materiaali on suhteutettava tarpeeseen eli nykyisellään se-

lonteon linjaamien sodanajan joukkojen määrään sekä uusiin kriisi- ja uhkamalleihin. Materiaalitarpeen ylittävä tai muista syistä (esim. vanhentunut materiaali) käytöstä poistettava materiaali on nopeasti, jopa ennakoivasti hylättävä ja hävitettävä. Edellä mainittu työ on käynnistynyt, mutta selvitysmiesten saaman tiedon mukaan päätöksiä materiaalin poistamisesta ja hylkäämisestä puuttuu. Nämä ovat ehdoton edellytys materiaalin hävittämiselle, mikä edesauttaa varastotilojen ja –alueiden tyhjentymistä sekä mahdollistaa niiden jatkokäytön tai käytöstä luopumisen.

3. KEHITTÄMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT JA KEHITTÄMISHANKKEET

3.1 Varikko- ja varastotoimintojen kehittämiseen vaikuttavia tekijöitä

3.1.1 Säästötavoitteet ja toimintamenopaine

Vuoden 2004 selonteko asettaa selkeitä ja merkittäviä säästö- ja uudelleenkohdentamistavoitteita puolustusvoimille. Henkilöstöä on supistettava noin 1.200 henkilötyövuotta vuoden 2012 loppuun mennessä. Samanaikaisesti kohdennetaan puolustusvoimien kehittämisohjelmiin nykyisistä tehtävistä vähintään 500 henkilötyövuotta. Toimintamenot tulee vuosina 2008 - 2012 saattaa rakenteellisilla toimenpiteillä vuoden 2004 tasolle keskimäärin 50 milj. euron vuotuisin säästöin kohdennettavaksi kehittämisohjelmiin.

Selonteon valmistelun yhteydessä puolustushallinnon suunnittelun lähtökohtana oli toteuttaa 50 milj. euron säästötavoite seuraavasti: 36 milj. euroa henkilöstömenoista, 10 milj. euroa kiinteistömenoista ja 4 milj. euroa toimintamenoista. Näitä säästöjä katsottiin saavutettavan mm. Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen rationalisoinnilla, jonka arvioitiin tuottavan noin 450 henkilötyövuoden (noin 13,5 milj. euroa) säästöt. Varastotoimintojen rationalisoinnin arvioitiin tuottavan noin 70 henkilötyövuoden (noin 2,1 milj. euroa) säästöt. Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen ja varastotoimintojen rationalisoinnin ei arvioitu tuottavan kiinteistösäästöjä eikä henkilöstöä kohdennettavaksi kehittämisohjelmiin.

Selonteon valmisteluvaiheen jälkeen kehittämisohjelmien kustannusvaikutusten laskennassa käytetyt perusteet ovat tarkentuneet. Esille on myös tullut uusia toimintamenojen kasvupaineita, joita ovat mm. uudet materiaalin huolto- ja ylläpitosopimukset, tietojärjestelmien kehittäminen ja käyttöönotto, palkkausjärjestelmän ja asevelvollisten etuuksien kehittäminen sekä uudet velvoitteet osallistumisesta kansainväliseen materiaaliseen yhteistyöhön. Näiden tarkennusten jälkeen toimintamenojen kasvupaineet selonteossa mainittuun summaan nähden merkittävästi selonteossa mainittua summaa suuremmat.

3.1.2 Puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän (JOHA 2008) kehitystyö

Vuoden 2004 selonteossa päätetty uusi johtamis- ja hallintojärjestelmä (JOHA 2008) astuu voimaan 1.1.2008. Sen on arvioitu mahdollistavan vuodesta 2008 lukien 260 henkilötyövuoden vähentämisen. Tämän lisäksi uudistuksen kautta voidaan kohdentaa uusien kehittämisohjelmien tehtäviin 90 henkilötyövuotta. Uusi johtamis- ja hallintojärjestelmä johtaa erillisen Maavoimien Esikunnan perustamiseen sekä nykyisten sotilasläänien ja maanpuolustusalueiden lakkauttamiseen. Maavoimien alueellisiksi johtoportaisiksi perustetaan seitsemän sotilasläänin esikuntaa.

Läänien esikunnat vastaavat mm. oman alueensa puolustuksen suunnittelusta ja johtamistoiminnasta. Sotilaslääneistä neljä (Etelä-Suomi, Pohjois-Suomi, Itä-Suomi ja Länsi-Suomi) ovat operatiivisia sotilasläänejä. Näillä on kokonaisvastuu maavoimien operaatioiden suunnittelusta ja puolustushaarojen toimintojen yhteensovittamisesta alueellaan.

3.1.3 Maavoimien huolto- ja varastojärjestelmän kehittämissuunta

Maavoimien huoltojärjestelmän kehittämistyö on vireillä. Selvitysmiesten saaman tiedon mukaan tällä hetkellä suunnittelun lähtökohtana on, että uuden johtamis- ja hallintojärjestelmän (JOHA 2008) mukaisten operatiivisten sotilasläänien (Itä-Suomen sotilaslääni, Etelä-Suomen sotilaslääni, Pohjois-Suomen sotilaslääni ja Länsi-Suomen sotilaslääni) alueelle perustetaan kullekin alueellinen huoltorykmentti.

Huoltorykmentti on alueellinen huoltojoukko, joka vastaa alueensa huollon järjestelyistä. Huoltorykmentti kattaa kaikki huollon toimialat: kunnossapidon, täydennyksen, huoltopalvelut, lääkintähuollon ja kuljetukset.

Suunnitteilla olevassa toimintamallissa huoltorykmentit perustettaisiin jo rauhan aikana. Huoltorykmentti muodostuisi esikunnasta, esikunnan alaisista tuotanto-osastoista (varikko tai korjaamo) ja varasto-osastoista. Näihin uusiin huoltorykmentteihin koottaisi Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen varikot, osin maanpuolustusalueiden huolto-osastot, sotilasläänien huolto-osastot, varuskuntakorjaamot sekä varastoalueet, osan edellä mainituista muodostaessa esikunnan ja loppujen jäädessä esikunnan alaisiksi osastoiksi. Perustettavilla alueellisilla huoltorykmenteillä on sekä valtakunnallisia järjestelmävastuita että alueellisia kunnossapitovastuita. Huoltorykmentti hankkii kunnossapito- ja muita palveluita strategisilta kumppaneilta.

Valtakunnallisesti toimintamalli on mahdollisimman yhtenevä sekä sodan että rauhanaikana. Suunnittelun lähtökohta vastaa Valtakunnallisessa kunnossapidon kumppanuushankkeessa (jäljempänä kohta 3.2.2) kuvattua toimintamallia.

Kuten todettu maavoimien huoltojärjestelmää koskeva työ on vielä kesken ja edellä selostettu kuvaa sen pohjan, jolta selvitysmiesten saaman tiedon mukaan kehittämistyötä tällä hetkellä tehdään. Mikäli kehittämistyö etenee tältä pohjalta ratkaisuihin toteutetaan maavoimien huoltojärjestelmän osalta merkittävä rakenteellinen muutos.

Maavoimaesikunta on selvittänyt maavoimien varastoinnin kehittämistä. Selvityksen mukaan nykyisistä 65 varastoalueesta tarvitaan noin 30 vuonna 2010. Vuodesta 2012 lukien tarpeen on arvioitu olevan hieman yli 20 varastoaluetta. Maavoimien varastointia on ehdotettu kehitettävän varastointia keskittämällä. Tämä johtaisi varastoalueiden lukumäärän vähenemiseen varastointia keskittämällä.

3.1.4 Materiaalitarve 2010- luvulla

Kehitettäessä varikko- ja varastotoimintoja 2010- luvun tarpeisiin on yhtenä keskeisenä tekijänä toisaalta se, mikä on 2010- luvun puolustusvoimien materiaalitarve ja toisaalta missä määrin ja millaista kunnossapitoa tuo materiaali vaatii.

Hankittavalle ja jo käytössä olevalle puolustusmateriaalille asetetut vaatimukset (mm. tekniset ja käytettävyyksivaatimukset) määräytyvät kulloinkin voimassaolevien suorituskykyvaatimusten mukaan. Näiden taustalla ovat puolestaan ne kriisi- ja uhkamallit, joita puolustuksen suunnittelussa käytetään. Muutokset kriisi- ja uhkamalleissa näkyvät muutoksina suorituskykyvaatimuksissa ja tätä kautta muutoksina puolustusmateriaalille asetettavissa vaatimuksissa. Vuoden 2004 selonteossa täsmentyneet uhka- ja kriisimallit yhdessä vuoteen 2008 mennessä vähenevien sodan ajan joukkojen kanssa (maavoimat ja merivoimat) määrittelevät osaltaan 2010-luvun materiaalityrpeet sekä tarvittavan materiaalin laadun että määrän osalta. Em. johdosta puolustusvoimissa onkin käynnistetty selvitystöitä, joiden tavoitteena on määrittää vähenevien sodan ajan joukkojen materiaalityrpe.

Kehitettäessä varikkotoimintoja vuoden 2010 –tarpeisiin on huomiota kiinnitettävä myös nykylhetkellä käytössä olevan materiaalin poistumiseen käytöstä, sen jäljellä olevan elinkaaren asettamiin huoltotarpeisiin ja toisaalta käynnistettyihin/käynnistettäviin uuden materiaalin hankintaan tähtääviin hankkeisiin.

Esimerkiksi ase-alalla merkittävä määrä asemalleja, etenkin Neuvostoliitosta hankittuja, poistuu tai lähestyy elinkaarensa loppua pitkän tähtäyksen suunnittelukaudella (15 vuotta). Samoin eräiden jalkaväkiaseiden ja kenttä- ja ilmatorjuntatykkien varikkotason huollot vähentyvät merkittävästi lähivuosina monen asejärjestelmän elinkaaren lähestyessä loppua. Yksittäisen asemallin perus- ja osittaiset perushuollot lopetetaan lähtökohtaisesti 10-15 vuotta ennen elinkaaren päättymistä ja niille tehdään vain ylläpitävää käyttö- ja varastohuoltoa. Varikkotason huollot tulevatkin merkittävästi vähenemään tai ne on jo tiettyjen aseiden osalta jo lopetettu. Tämä näkyy varikoilla huoltotöiden vähentymisenä, mikä suunta tulee voimistumaan seuraavan 10-15 vuoden aikana.

Samoin kuljetusvälinealalla tulee pääosa Neuvostoliitosta ja Itä-Saksasta hankituista pyöräajoneuvoista poistumaan tulevina vuosina. Kuljetusvarikko on yhteistyössä kalustoa käyttäneiden kanssa vastannut venäläisen kaluston huolloista. Kaikki merkittävimmät huollot, peruskorjaukset ja modifioinnit on tehty Kuljetusvarikolla. Varikon työt tulevat vähenemään merkittävästi lähivuosina ja ne loppuvat pitkän tähtäyksen suunnittelukaudella. Samoin venäläisen panssari-vaunukaluston kokonaismäärässä tapahtuu merkittävä lasku.

Uuden materiaalin hankinnassa noudatetaan puolustushallinnon materiaalityrpeistä ohjelmaa ja siinä annettuja suuntaviivoja. Näitä ovat mm. integroituminen eurooppalaiseen yhteistyöhön, kansainvälisten hyväksytyjen standardien käyttö samoin kuin materiaalin ostaminen yhdessä muiden maiden kanssa. Nämä seikat osaltaan varmistavat huoltovarmuutta. Uuden hankittavan materiaalien huollon osalta lähtökohtana on vuoden 2004 selonteossa linjatun mukaisesti verkottuminen sekä suomalaisen yhteiskuntaan että kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Ylläpidossa puolestaan lähtökohtana on, että puolustusvoimat toteuttaa itse suoran, taistelevien joukkojen tuen. Korjaukset, erityisesti sodan ajan vauriokorjaukset, sekä suunnitelmalliset huollot ja muutostyöt toteutetaan pitkäaikaisten sopimusten mukaisesti alan teollisuudessa. Kriittisen järjestelmien käytettävyyteen vaikuttavien ylläpito- ja korjausosaamisen, varaosien, materiaalin ja muun tuen saatavuus poikkeusoloissa pyritään takaamaan kansainvälisten ja kansallisten huoltovarmuuteen liittyvillä sopimuksilla ja järjestelyillä. Em. seikat ovat omiaan johtamaan siihen, että varikoiden rooli uuden materiaalin kunnossapidossa ja huollossa tulee muut-

tumaan. Varikoiden tehtävä tulee keskittymään järjestelmävastuuseen ja sen hallinnointiin nykyisen huolto- ja ylläpitopainotteisen suorittavatoiminnan sijasta.

Ampumatarvikkeiden osalta merkittäviä muutoksia aiheuttaa edellä selostettu materiaalityöväheneminen, vanhenevan ja vanhentuneen materiaalin hylkääminen ja hävittämisen sekä uusiin kehitteillä olevien ampumatarvikkeiden käyttöönotto. Uudet kiristyneet varastoinnin turvamääräykset tulevat asettamaan vaatimuksia ampumatarvikkeiden varastoinnille.

Elektroniikka- ja viestijärjestelmät ovat viime vuosina olleet ja tulevat olemaan kasvava alue. Vuoden 2004 selonteossa todetun mukaisesti vuoteen 2012 mennessä kehitetään erityisesti puolustusvoimien tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmää. Voimavaroja keskitetään etenkin elektroniseen ja tietojärjestelmäsodankäyntiin. Puolustushaarojen kykyä strategiseen tiedusteluun sekä operatiivis-taktisen tason tiedusteluun, valvontaan ja maalinosoitukseen informaatio-sodankäynnin ympäristössä kehitetään.

Merivoimien sodanajan joukkojen määrä vähenee vuoden 2008 loppuun mennessä lähes puoleen, mikä aiheuttaa merkittäviä muutoksia materiaalityövähenemisen osalta. Ensi vuosikymmenen alkuun mennessä merivoimat luopuu vanhenevista ohjusveneistä ja miinanraivaajista. Liikkuvasta rannikkotyökistöstä luovutaan pääosin ja kiinteää rannikkotyökistöä vähennetään. Saman aikaisesti kehittäminen kohdistuu meriyhteyksien suojaamisen ja miinantorjuntakyvyn parantamiseen sekä liikkuvien rannikkojoukkojen kehittämiseen.

3.1.5 Palvelukeskus- ja kumppanuushankkeet

Puolustusvoimien tuottavuusohjelmalla pyritään parantamaan palveluiden saatavuutta, laatua ja tehokkuutta. Tuottavuusohjelman tavoitteet pyritään saavuttamaan omaa toimintaa kehittämällä sekä strategiseen kumppanuuteen liittyvällä yhteistyöllä.

Puolustushallinnon kumppanuusohjelman tarkoituksena on integroida puolustusvoimat nykyistä tiiviimmin suomalaiseen yhteiskuntaan ja tuottaa lisäarvoa yhteistyön kaikille osapuolille. Tämä tarkoittaa sellaisten yhteistyösuhteiden rakentamista, jotka toimivat myös valmiuden kohottamisen eri vaiheissa. Kumppanuuden toimintamallia ja sen hyötyjä selvittämään on käynnistetty seitsemän pilottihanketta.

Kumppanuusohjelman toteutusta ohjaa kolme periaatetta:

- 1) puolustusvoimien tukitoiminnot ulkoistetaan pilottihankkeista saatujen kokemusten perusteella ja tukipalvelut tuotetaan yhdessä valitun kumppanin kanssa.
- 2) omaa palvelutuotantoa puolustusvoimilla on silloin, kun taloudellisista, toiminnallisista tai tarkoituksenmukaisuussyistä mikään muu ratkaisu ei ole mahdollinen.
- 3) puolustushallinnosta muodostetaan hyvä ja osaava palvelujen tilaaja, mikä edellyttää riittävä osaamista sekä arviointi-, vertailu- ja laatuajattelua.

Kumppanuusohjelman keskeisenä tavoitteena on palveluiden parantaminen ja toiminnan tehostaminen keskittymällä ydintehtäviin ja huomioon ottaen kriisiajan tarpeet

Puolustusvoimien palkkahallinnon PALMA -hankkeessa on päädytty ensi vaiheessa oman toiminnan sisäiseen kehittämiseen perustamalla yksi palkkahallinnon palvelukeskus. Palvelukes-

kuksen käyttöönotto on parhaillaan käynnissä. Joukko-osastoihin ja varikoihin jää palkkahallinnon yhteyshenkilö.

Tietohallinnon rationalisointihankkeen TIERA:n tavoitteena on ydin- ja tukitoimintoihin liittyvien tietohallintotehtävien määrittäminen, puolustusvoimien omien resurssien kohdentaminen tukemaan ydintoimintoja sekä yhdenmukaisten sisäisten toimintatapojen, prosessien ja yhteistyömallien kehittäminen. Kumppanuuteen perustuvat toimintamallit voivat olla eräänä keinona tavoitteeseen pyrittäessä.

TASE -selvityksen tavoitteena oli antaa perusteet taloushallinnon tukipalvelujen järjestämiselle. Hanke on osa valtiokonttorin hanketta. Selvityksessä ehdotetaan, että puolustushallinnossa käynnistetään palvelukeskuksen suunnitteluhanke, jossa hallinnonalan taloushallinto organisoidaan palvelukeskusmallin mukaisesti ja sitä ohjataan ja johdetaan yhtenä yksikkönä. Selvityksen mukaan on syytä harkita, tulisiko PALMA -palvelukeskus yhdistää taloushallinnon palvelukeskukseen.

Valtakunnallisen kunnossapidon kumppanuushankkeen (AKKU- hanke) yhteydessä on selvitetty Talousvarikon osalta vaatetuskorjaamoiden toimintaa ja niiden kehittämistä (VAATKE- hanke). Selvitystyöstä on laadittu väliraportti, joka pohjalta puolustusministeriö on antanut ohjauksen pesula- ja vaatetuskorjaamotoiminnan uudistamisesta. Ohjauksen mukaisesti Maavoimaesikunnan johdolla on käynnistetty vaatetushuollon järjestelyihin liittyvä selvitys- ja kehittämistyö. Tehtävä jakautuu kahteen osaan koostuen ensinnäkin Talousvarikon vaatetuskorjaamotoiminnan kehittämistä ja toiseksi vaatetushuollon kehittämistä. Ensiksi mainitun tehtävän osalta selvitetään mahdollisuudet tuottaa puolustusvoimien tarvitsemat pesula- ja vaatetuskorjaamopalvelut yhdessä ulkopuolisen tarjoajan kanssa (Mikkeli) ja hankkia puolustusvoimien tarvitsemat pesula- ja vaatetuskorjaamopalvelut ulkopuoliselta tarjoajalta (Sodankylä). Selvitysten on tarkoitus valmistua toukokuuhun 2005 mennessä. Samalla selvitetään Säkylän vaatetuskorjaamon osalta toimet oman pesula- ja vaatetuskorjaamotoiminnan kehittämiseksi.

Vaatetushuollon osittaisen ulkoistamisen, mikäli se toteutetaan, on arvioitu aiheuttavan n. 70 henkilötyövuoden vähennyksen Talousvarikon henkilököönpanosta. Sodankylän vaatetuskorjaamosta luopuminen aiheuttaa vain vähäisiä säästöjä kiinteistömenoissa.

Sekä palvelukeskus- että kumppanuushankkeiden osalta on kuitenkin huomattava, että molemmat vaihtoehdot tuottavat alkuvaiheessa perustamiskustannuksia; kumppanuus myös palveluiden ostoon liittyviä pitkäaikaisia kustannuksia. Kustannusten määrä samoin kuin saavutetut säästöt ovat vaikeasti arvioitavissa.

3.2 Vireillä olevat varikko- ja varastointitoimintojen kehittämishankkeet

3.2.1 Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen sisäinen kehittäminen

Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen (PvMatL) johtajan asettaman Puolustusvoimien Materiaalilaitos 2008- projektin (jäljempänä PvMatL 2008- projekti) tavoitteena on muodostaa varikoita yhdistämällä hallinnollisesti riittävän vahvoja tulosityksiköitä ja kehittää edelleen järjestelmävastuuvarikoita toimintojen jatkuessa kaikissa nykyisissä toimipisteissä siirtymävaiheen ajan. Projektin tehtäväksi annettiin tuottaa Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen alaisten varikoiden

ja laitosten yhdistämiselvitys, joka tuli sisältää mm. yhdistettävät varikot ja laitokset, yhdistettyjen varikoiden rauhan ja sodan ajan tehtävät ja tuotteet sekä yhdistettyjen varikoiden henkilöstörakenteen sekä luovutettavat alueet ja kiinteistöt.

Selvitysmiehet ovat perehtyneet PvMatL 2008 –projektin loppuraporttiluonnokseen ja siinä esitettyihin kehittämisehdotuksiin, jotka ovat seuraavan sisältöisiä:

- Panssarivarikko ja Kuljetusvarikko yhdistetään hallinnollisesti Ajoneuvovarikoksi. Jatko-suunnittelun lähtökohdaksi esitetään, että Ajoneuvovarikon hallinto sijoitetaan Hämeenlinnan aluetta.
- Toivakan Asevarikko lakkautetaan itsenäisenä joukko-osastona ja liitetään Toivakan varikko-osastona ja Hartolan varasto-osastona Lievestuoreen varikkoon.
- Ähtärin Asevarikon nimi muutetaan Länsi-Suomen Varikoksi ja siihen liitetään varikko-osastoina Keuruun Pioneerivarikko, Parkanon Pioneerivarikko ja Lääkintävarikko. Hallintopaikkakunta on Ähtäri.

Muut varikot (Haapajärven Asevarikko, Kuopion Asevarikko, Elektroniikkalaitos, Lylyn Vies-tivarikko, Tervolan Varikko, Talousvarikko sekä Koeampumalaitos) jatkaisivat itsenäisinä. Yh-distämisten jälkeen Puolustusvoimien Materiaalilaitokseen kuuluisi nykyisten 15 varikon sijasta 10 varikkoa. Samalla projekti esittää, että vuosina 2006-2008 käynnistettäisi PvMatL 2012 pro-jekti. Projekti selvittäisi Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen kokoonpanon vuoden 2012 tar-peita varten.

PvMatL 2008 -projekti on todennut, että räjähteiden puristetuotannon keskittämisen sekä räjäh-teiden kunnonvalvonnan toteutus vaatii vielä lisäselvityksiä.

PvMatL2008- projektin tavoitteena on , että yhdistämiset toteutettaisi hallinnollisesti 1.1.2006 ja niin, että yhdistämisten tavoitetila saavutetaan 2008-2010. Hallinnollisten yhdistämisten ja toi-mintojen kehittämisen seurauksena Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen henkilöstökokoonpanon pienenisi vuoteen 2010 mennessä n. 300 henkilötyövuotta (lähtökohtana henkilöstöko-koonpano 1.1.2004). Em. 300 henkilötyövuotta sisältää TIERA ja PALMA –hankkeiden henki-löstövaikutuksia noin 50 henkilötyövuotta.

Mikäli Valtakunnallisen kunnossapidon kumppanuushankkeen (jäljempänä kohta 3.2.2.) suosi-tukset toteutetaan (panssarikaluston ja ajoneuvokaluston kunnossapidon ulkoistaminen sekä vaatetuskorjaamotoiminnan kehittäminen), merkitsee tämä noin 200 henkilötyövuoden lisävä-hennyistä. Vähennykset kohdistuisivat uuteen Ajoneuvovarikkoon, Tervolan Varikkoon ja Talou-svarikkoon.

Yhdistämisen seurauksen toteutettavilla alue- ja tilajärjestelyillä on arvioitu saavutettavan noin 200.000 euron vuosittaiset säästöt. Toisaalta varikoiden alue- ja tilajärjestelyihin on todettu oleellisesti vaikuttavan tulevan maavoimien huoltojärjestelmä sekä kunnossapitotoimintojen ul-koistamiset. Asia tulee selvittää jatkosuunnittelun yhteydessä. Lisäksi varikoiden yhdistämiset aiheuttavat kertaluontoisia kustannuksia: mm. henkilöstön tukitoimet, alueiden raivaukset, toi-mintojen siirrot ja toimitilojen saneeraukset.

PvMatL2008- projekti on arvioinut, että varikoiden yhdistämisellä saavutetaan myös muita hyö-tyjä kuin henkilöstö- ja tilasäästöjä. Yhdistämisten myötä hallinto-organisaatioiden (-osastot) ja – tehtävien määrä vähenee olennaisesti. Lisäksi varikoiden yhdistämiset mahdollistavat materi-

aali- ja kunnossapitotoimintojen kehittämisen entistä taloudellisemmaksi, tehokkaammaksi ja vaikuttavammaksi, mikä johtaa suurempiin henkilö-, tila- ja toimintamenosäästöihin kuin pelkkä hallintojen yhdistäminen. Yhdistämiset selkeyttävät varikoiden järjestelmävastuita ja niiden kokonaisuuksia. Varikoiden määrän oleellinen väheneminen tehostaa ja selkeyttää johtamista sekä yhteistoimintaa niin puolustusvoimien sisällä kuin ulkopuolisten sidosryhmien kanssa. Yhdistämiset mahdollistamat kumppanuuksien (ml. osaamiskeskukset) toteuttamiset, jotka on huomioitu mm. uusien varikoiden organisaatiossa, sekä maavoimien huoltojärjestelmän ja puolustusmateriaalin varastoinnin (ml. aluevarastot) kehittämisen tulevaisuudessa.

3.2.2 Valtakunnallinen kunnossapidon kumppanuushanke

Pääesikunnan päällikön toimeksiannosta käynnistetyn Valtakunnallisen kunnossapidon kumppanuushankkeen (jäljempänä AKKU –hanke) tehtävänä on selvittää sotavarustuksen kunnossapidon nykytila ja laatia ehdotus kunnossapidon tavoitetilan toimintamalliksi. Hanke ei kata räjähtävän eikä meri- ja ilmavoimien erikoismateriaalin kunnossapitoa. Toimintamallin kehittämisen ohella hankkeessa selvitetään kumppanuusmahdollisuudet yhteistyössä teollisuuden kanssa ja tuotetaan esitys kokonaisuuksista, joissa strateginen kumppanuus vahvistaisi puolustusvoimien kunnossapidon kustannustehokkuutta ja huoltovarmuutta.

Hankkeen ensimmäinen vaihe päättyi marraskuussa 2004, jolloin hanke luovutti väliraportinsa. Väliraportti kattaa sekä nykytilan analyysin että vaihtoehtoja tulevaisuuden toimintamalliksi.

Puolustusvoimien kunnossapitotoimintojen nykytilan osalta raportti toteaa mm. seuraavaa:

Nykytilan vahvuuksia ovat kunnossapidon laatu ja asiakastyytyväisyys; molemmat ovat hyviä. Henkilöstö on myös ammattitaitoista, mutta ikääntyvää, mikä asettaa haasteita osaamisen kehittämiseksi ja ylläpidolle tulevaisuudessa.

Ongelmia aiheuttaa kunnossapidon moniportainen organisoituminen. Kunnossapitoa ei johdeta kokonaisuutena vaan ns. kahden putken kautta (Materiaalilaitos/maanpuolustusalueet). Tämä on johtanut siihen, että kunnossapidon prosesseissa tehdään päällekkäisyyksiä erityisesti hallinnossa. Samoin varaosahuolto ei ole selkeästi yhden keskistetyksi johdetun organisaation vastuulla, vaan on hajautunut useille eri toimijoille. Edellä mainittu aiheuttaa mm. sen, ettei elinjakson hallinta ole selkeästi johdettua. Kukaan toimijoista ei vastaa kunnossapidosta ja sen kehittämisestä kokonaisuutena.

Resurssien kohdentumisessa on ongelmia ja tehostomuutta. Kunnossapidon toiminnot on hajautettu ja toimintoja tehdään kaikissa toimipisteissä, mikä yhdessä päällekkäisyyksien kanssa aiheuttaa raskaan hallinnon. Hallintotoiminnot sitovatkin kohtuuttoman paljon henkilöstöresursseja. Myös varaosahuolto on hajaantunut useille eri toimijoille. Kustannustarkastelussa on käynyt ilmi, että kustannuksista keskimäärin 50 % kohdistuu varsinaisille kunnossapidon prosesseille, 17 % logistiikkatoiminnoille ja 33 % hallintotoiminnoille. Kunnossapitotoiminnan palveluverkko on myös laaja ja kapasiteetti ei ole tehokkaassa käytössä.

Kunnossapidon nykytilan kustannukset ovat korkeat (vuonna 2003 kokonaiskustannus noin 90 milj. euroa). Kunnossapitoon sitoutuu noin 1.500 henkilötyövuotta (vuosi 2003). Kustannuksista 61 % on henkilöstökustannuksia. Tilakustannusten osuus on puolestaan 12 %.

Hanke onkin päätyntä toteamaan, että sotavarusteiden kunnossapito on pääsääntöisesti hajautettua, vaikka kunnossapito voitaisiin hoitaa alueellisesti tai valtakunnallisesti keskitetysti useiden materiaaliryhmien osalta. Keskittämällä toimintoja valtakunnallisesti ja alueellisesti sekä yksinkertaistamalla johto- ja ohjaussuhteet mahdollistetaan tehokas resurssienohjaus sekä parannetaan kunnossapidon vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta.

Tavoitetilan toimintamalliksi on esitetty, että organisatorisesti varikko- ja korjaamotason kunnossapitoa johdetaan yhtenä kokonaisuutena. Valtakunnallisesti toimintamalli on mahdollisimman yhtenevä sekä sodan että rauhanaikana. Toimintamallissa perustetaan uuden JOHA 2008 mukaisen sotilasläänijaon pohjalta alueellisia huoltorykmenttejä (tai kunnossapitokeskuksia) siten, että kunkin operatiivisen läänin alueelle tulee yksi huoltorykmentti. Kukin huoltorykmentti perustetaan yhdestä tai useammasta Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen alaisesta varikosta ja alueen varuskuntakorjaamoista. Perustettavilla alueellisilla huoltorykmenteillä on sekä valtakunnallisia järjestelmävastuita että alueellisia kunnossapitovastuita.

Tavoitetilavaihtoehtojen osalta hanke on tarkastellut kolmea eri vaihtoehtoa:

- vaihtoehto A: Oman toiminnan kehittäminen
- vaihtoehto B: Ajoneuvojen kunnossapito strategiselle kumppanille ja
- vaihtoehto C: Koko maavoimamateriaalin kunnossapito strategiselle kumppanille.

Vaihtoehdot ovat toimineet työkaluina ja laskentapohjana verrattaessa eri vaihtoehtojen kustannusvaikutuksia ja säästöjä. Ehdotettujen tavoitetilavaihtoehtojen erona on käytännössä kumppanuuden syvyys ja ostopalveluiden määrä. Toimintamalli kaikissa vaihtoehtoissa on edellä selostettu.

Vaihtoehdossa A puolustusvoimat toteuttaa pääosan kunnossapidosta itse. Osa kunnossapidosta toteutetaan ostopalveluina kuten nykyäänkin. Vaihtoehdossa B ajoneuvojen kunnossapito mukaan lukien varaosahuolto ulkoistetaan strategiselle kumppanille. Muiden materiaaliryhmien kunnossapito toteutetaan puolustusvoimissa, osa ostopalveluina kuten vaihtoehdossa A. Vaihtoehdossa C kunnossapito siirretään kokonaisuudessaan strategisille kumppaneille, jotka tuottavat kunnossapidon palvelut. Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen esikunta vastaa kumppanuuden hallinnasta.

AKKU – hankkeessa on arvioitu, että henkilöstösäästöt siirryttäessä uuteen toimintamalliin ovat hieman alle 500 htv (n. 14 milj. euroa). Tämän lisäksi kunnossapitotehtävien siirto strategisille kumppaneille tuo laajuudesta riippuen satojen henkilötyövuosien säästöt. Nämä säästöt eivät kuitenkaan realisoidu toimintamenosäästöinä, sillä suurin osa säästöistä joudutaan kohdentamaan palvelunostomenoihin.

AKKU- hankkeen jatkoa koskevat päätökset ovat vielä tekemättä. Hanke on lähettämässä kunnossapidon ulkoistamista koskevaa tietopyyntöä (RFI) teollisuudelle. Tietopyynnöllä kartoitetaan mm. kunnossapitoon liittyvien ja ulkoistamistilanteessa teollisuudelle kohdistettavien sodanajan valmiuksien kustannusvaikutuksia.

3.2.3 Osaamiskeskushankkeet

3.2.3.1 Raskaat ampumatarvikkeet

Valtioneuvoston selonteossa Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2001 todetaan, että kaikissa tapauksissa tulevaisuudessa tarvitaan ruuti- ja ammustuotannon sekä eri tuotantomenetelmien osaamista kotimaassa. Tätä voidaan ylläpitää esimerkiksi teollisuuden, tutkimuslaitosten ja puolustushallinnon yhteisesti ylläpitämissä osaamiskeskuksissa. Lisäksi eduskunta on vuoden 2001 ensimmäistä ja toista lisätalousarviota käsitellessään edellyttänyt hallitukselta toimenpiteitä ruuti- ja ammustarviketuotannon turvaamiseksi Suomessa.

Edellä selostettujen linjausten ja puolustusvoimien sekä teollisuuden yhdessä suorittamien esiselvitysten pohjalta käynnistettiin vuonna 2001 puolustusministeriön, puolustusvoimien sekä puolustusmateriaaliteollisuuden välillä keskustelut osaamiskeskuksen perustamisesta. Keskustelut ja työ keskeytettiin kesällä 2003 tuloksettomina. Työhön osallistuneilta saatujen tietojen mukaan syynä tähän oli mm. se, että tehdyt selvitykset eivät selkeästi pystyneet osoittamaan osaamiskeskuksen perustamisen tuottamia kustannus- ja muita hyötyjä. Lisäksi osaamiskeskuksen perustaminen olisi vaatinut merkittäviä henkilöstösiirtoja teollisuudesta ja puolustusvoimista osaamiskeskukseen.

Osaamiskeskusta koskeva selvitystyö käynnistettiin uudelleen syksyllä 2004. Työhön ja neuvotteluihin osallistuivat puolustusvoimien ja puolustusministeriön sekä puolustusmateriaaliteollisuuden edustajat. Saatujen tietojen mukaan selvitystyön jatkuminen on epävarmaa. Ongelmia on aiheuttanut mm. edellä mainitut aiemman selvitystyön keskeyttäneet seikat.

3.2.3.2 Optroniikka

Puolustushallinto ja puolustusteollisuus ovat yhdessä alustavasti selvittäneet optroniikan osaamiskeskuksen perustamista. Selvityksestä on annettu 16.12.2004 päivätty raportti.

Optroniikan osaamiskeskusta koskevan selvitystyön lähtökohtana on ollut työhypoteesi, jonka mukaan Patrian, Instrumentoinnin ja puolustusvoimien optroniikkatoiminnoista perustetaan suomalainen optroniikan osaamiskeskus. Keskus vastaisi puolustusvoimien ja muiden valtionhallinnon viranomaisten nykyisten ja tulevien järjestelmien optroniikkaosoiden määrittelystä ja valinnasta yhteistyössä järjestelmän hankintavastuussa olevan asiakkaan kanssa sekä itsenäisesti mahdollisesta tuotekehityksestä ja valmistuksesta sekä kaikissa olosuhteissa koko elinkaaren aikaisesta tuesta. Osaamiskeskuksen tuotekehityksestä ja valmistuksesta vastaava osa perustuisi Patrian ja Instrumentoinnin nykyisiin toimintoihin ja yhtiön ylläpidosta vastaava osa perustuisi Lievestuoreen Varikon optroniikkaosaston nykyisiin tehtäviin. Lievestuoreen Varikolle, joka säilyisi järjestelmävastuuvareikkona, jäisi järjestelmätoimisto. Selvitystyöryhmä on pitänyt mahdollisena kuvatun kaltaisen osaamiskeskuksen perustamista.

Raportissa em. mallin on todettu tukevan kotimaista tuotekehitystä sekä antavan mahdollisuuksia suomalaisen optroniikka-alan kansainvälisen kilpailukyvyn lisäämiselle. Toimintojen yhdistäminen parantaa optroniikka-alan toimintakykyä kriisitilanteissa. Toimintojen ulkoistaminen puolestaan mahdollistaa toiminnan tehostamisen. Haasteina puolestaan nähdään kustannuste-

hokkuuden ja sodan ajan valmiuden tarvitsevan henkilöstön yhteensovittaminen. Uusien toimintatapamallien luominen ja eri osapuolien roolien määrittelemineen nähdään myös haasteena.

Työryhmä on esittänyt selvitystyön jatkamista siten, että päätös osaamiskeskuksen perustamisesta ja uuden toimintamallin käyttöönotosta tehtäisiin vuoden 2005 aikana siten, että uusi osaamiskeskus voisi aloittaa toimintansa 1.1.2006. Jatkotyössä tulisi tarkentaa tehtyjä selvityksiä sekä valmistella osaamiskeskuksen perustamiseen ja toimintojen siirtoon liittyviä sopimuksia.

Saatujen tietojen mukaan osaamiskeskus toteutuessaan merkitsisi noin 30 – 40 henkilötyövuoden vähennystä Lievestuoreen Varikon henkilöstövahvuudesta em. henkilömäärän siirtyessä osaamiskeskukseen. Henkilöstön väheneminen ei kuitenkaan realisoidu toimintamenosäästöinä, sillä aiemmat palkka- ym. kustannukset muuttuisivat palvelunostokustannuksiksi.

4. KEHITTÄMISVAIHTOEHDOT

4.1 Maavoimien varikkotoiminnot

4.1.1 Johdanto

Maavoimien varikko- ja varastotoimintojen kehittämisvaihtoehtoja arvioitaessa on otettu huomioon selonteon linjaukset, puolustusvoimille asetetut säästötavoitteet, mukaan lukien edellä selostettu toimintamenopaine.

Myös seuraavat toiminnalliset syyt edellyttävät, että maavoimien varikkotoimintoja rationalisoidaan: .

- eri yhteyksissä tehdyt huomiot kunnossapidon tehottomuudesta, päällekkäisistä toiminnoista ja liiallisesta hallinnosta
- varikoiden entistä itsenäisempi asema järjestelmävastuun kantajina tulevaisuudessa edellyttää varikoiden tehtävärakenteen painottumisesta nykyisestä suorittavasta toiminnasta enemmän suunnittelu- ja kehittämistehtäviin
- maavoimien uusi suunnittelun alla oleva huoltojärjestelmä tuo mitä ilmeisimmin varikoille uusia tehtäviä. Varikot vastaavat mm. maavoimien huollon suunnittelusta ja ohjauksesta alueellaan. Lisäksi varikoille tulee valtakunnallisia, järjestelmävastuuta koskevia tehtäviä. Varikoiden rooli muuttuu merkittävästi. Uusi rooli edellyttää kykyä ja osaamista vaikuttaa ja ohjata myös valtakunnallisen tason huoltojärjestelyjä
- järjestelmävastuuseen liittyvät tehtävät, maavoimien uusi huoltojärjestelmä ja kumppanuuksien hallinnointi edellyttää entistä vahvempia yksiköitä
- sodan ajan joukkojen väheneminen, 2010 -luvun materiaaliarpeet ja huollon väheneminen tiettyjen materiaalien osalta.

Tarkastelun kohteena ei ole ollut sen enempää joukko-osastojen korjaamot kuin nykyisten maanpuolustusalueiden ja sotilaslääniä huolto-osastot. Mikäli maavoimien huoltojärjestelmän kehittäminen etenee edellä selostetusti tulevat varikot muodostamaan huoltorykmenttien ytimen yhdessä nykyisten maanpuolustusalueiden ja sotilaslääniä huolto-osastojen kanssa. Maavoimien uudesta huoltojärjestelmästä ei ole vielä tehty päätöksiä.

Molemmat jäljempänä esitetyt kehittämissuhteet toteutuakseen niihin sisällytetyssä aikataulussa edellyttävät pikaisia päätöksiä.

4.1.2 Vaihtoehto A: Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen selvittämät varikoiden hallinnolliset yhdistämiset

Puolustusvoimien Materiaalilaitos on laatimassaan sisäisessä kehittämissuhteissa tutkinut mahdollisuuksia edelleen rationalisoida laitoksen toimintaa ja päätenyt esittämään nykyisten itseinäisten varikoiden vähentämistä 15:stä 10:een. Käytännössä tämä tarkoittaa, että viidestä itseinäisestä varikosta muodostetaan muihin varikkoihin kuuluvia varikko-osastoja. Yhdistämisen yhteydessä rationalisoidaan Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen esikuntaa, varikkojen hallintoa sekä vähennetään päällekkäisiä toimintoja.

Kehittämissuhteiden mukaisesti yhdistämiset toteutettaisiin seuraavasti:

- **Perustetaan Ajoneuvovarikko** yhdistämällä Hämeenlinnassa toimiva Panssarivarikko ja Nokialla toimiva Kuljetusvarikko. Ajoneuvovarikon päätehtävinä olisi johtaa ja toteuttaa ajoneuvojen ja panssarikalustojen valtakunnallista kunnossapitoa ja varastointia sekä vastata kiinteän rannikkotyökistön kunnossapidosta. Varikon esikunnan sijoituspaikaksi esitetään Hämeenlinnaa.

- **Perustetaan Länsi-Suomen Varikko** yhdistämällä Ähtärin Asevarikko, Parkanon Pioneerivarikko, Keuruun Pioneerivarikko ja Ilmajoella toimiva Lääkintävarikko. Varikon päätehtävinä olisi johtaa ja toteuttaa räjähteiden käytöstä poistamista, suluttamis- ja raivaamismateriaalin ylläpitoa sekä kenttälääkintämateriaalin ylläpitoa. Länsi-Suomen Varikon esikunta sijaitsisi Ähtärissä.

- **Perustetaan Lievestuoreen Varikko** yhdistämällä Jyväskylän maalaiskunnassa toimivat Lievestuoreen ja Toivakan Asevarikot. Varikon päätehtävinä olisi johtaa ja toteuttaa kenttätyökien, ilmatorjuntatyökien, raketinheittimien, optroniikan, panssarintorjuntaohjusten sekä suojele- ja pelastusalan järjestelmien kunnossapitoa. Varikon esikunta sijaitsisi Lievestuoreella.

Yhdistämistoimenpiteet on Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen sisällä jo niin pitkälle ja yksityiskohtaisesti suunniteltu ja valmisteltu, että ne voitaisiin toteuttaa 1.1.2006 alkaen.

Selvitysmiehet pitävät Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen kehittämissuhteista hyvänä lähtökohtana. Uuden johtamis- ja hallintojärjestelmän sekä maavoimien huoltojärjestelmän astuessa voimaan 1.1.2008 ja edellä selostetuista säästötavoitteista johtuen rationalisointitoimia on kuitenkin syytä nopeuttaa siten, että henkilöstövähennykset toteutetaan asteittain vuoteen 2008 mennessä.

Edut ja haitat

Varikoiden yhdistämisen myötä syntyy muutamia riittävän isoja hallinnollisia yksiköitä, jolloin hallinto-organisaatioiden ja -tehtävien määrä vähenee olennaisesti ja materiaali- ja kunnossapitotoimintoja voidaan kehittää taloudellisimmiksi ja tehokkaammiksi keskittämällä toimintoja.

Samalla saadaan aikaan henkilö-, tila- ja toimintamenosäästöjä sekä selkeytetään varikoiden järjestelmävastuita ja johtamista.

Vaihtoehto luo joitakin riittävän isoja hallinnollisia yksiköitä. Näiden rinnalle jää kuitenkin vielä useita muita varikoita (Tervolan Varikko, Kuopion Asevarikko, Haapajärven Asevarikko, Talousvarikko, Elektroniikkalaitos, Lylyn Viestivarikko sekä Koeampumalaitos), joiden henkilöstövahvuudet vaihtelevat n. 60 henkilöstä n. 230 henkilöön. Sekä hallintotoimintojen että kunnossapitotoimintojen osalta jää rinnakkaisuuksia. Kun tarkastellaan varikkotoiminnoille asetettavia vaatimuksia 2010 –luvun tarpeista lähtien, jää varikkokenttään liiallista kapasiteettia mm. poistuvan materiaalin osalta. Samoin mm. pioneerimateriaalia koskevia vastuita jää kahdelle Länsi-Suomen Varikkoon kuuluvalla varikko-osastolle (Keuruun Pioneerivarikko ja Parkanon Pioneerivarikko). Räjähde- ja ampumatarvikkeiden järjestelmävastuuta ei tässä vaihtoehdossa ole selkeästi määritelty yhden varikon tehtäväksi, vaan vastuu on edelleen hajautunut usealle varikolle. Vaihtoehto ei tue täysimääräisesti maavoimien huoltojärjestelmän kehittämissuuntaa ja sen tavoitetilaa. Mm. tästä syystä vaihtoehto on selkeästi tilapäisratkaisu ja viimeistään vuonna 2008 tulisi käynnistää uusi selvitys maavoimien varikkotoimintojen kehittämisestä 2010 – luvun tarpeita varten.

Saavutettavat säästöt

Hallinnollisilla yhdistämisillä ja Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen muilla sisäisillä rationalisointitoimenpiteillä on arvioitu saavutettavan n. 200 henkilötyövuoden säästöt vuoteen 2008 mennessä. Tästä arviosta on pyritty vähentämään kaikki puolustushallinnon palvelukeskus- ja kumppanuushankkeista aiheutuvat henkilöstön vähentymiset. Kiinteistömenoissa saavutetaan vain marginaalisia säästöjä, koska puolustusvoimien käytöstä poistuisi ainoastaan eräitä esikuntarakennuksia.

Toteuttamalla vaihtoehto A voidaan saavuttaa n. 200 henkilötyö vuoden (n. 6 milj. euroa) säästöt.

Kiinteistömenoista saavutetaan vain vähäisiä säästöjä.

4.1.3 Vaihtoehto B: Varikoiden laajempi hallinnollinen yhdistäminen ja varikoiden lakkauttaminen

Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen tekemässä kehittämisselvityksessä tarkasteltiin perusteellisemmin laajempiakin mahdollisuuksia varikoiden hallinnolliseen yhdistämiseen, mutta niistä ei vielä tässä vaiheessa päädytty tekemään konkreettisia jatkoehdotuksia. Samoin AKKU – hankkeessa on tarkasteltu kunnossapidon osalta varikoiden laajempaa hallinnollista yhdistämistä. Selvitysmiesten mukaan on selkeästi odotettavissa, että muilla yhdistämistoimenpiteillä ja

varikoiden yksikkökokoja edelleen suurentamalla olisi aikaansaataavissa lisää merkittäviä toiminnallisia ja taloudellisia hyötyjä.

Samalla toiminnalliset syyt sekä toimintamenoihin kohdistuva paine tukevat, että jotkut nykyisistä varikoista muutetaan varasto-osastoiksi ja osa lakkautetaan.

Tässä vaihtoehdossa toteutettaisiin vaihtoehto A:n lisäksi seuraavat yhdistämiset, lakkauttamiset ja rationalisoinnit:

- **Lylyn Viestivarikko** liitetään Elektroniikkalaitokseen.
 - **Haapajärven Asevarikko** ja Niinisalossa toimiva **Koeampumalaitos** liitetään perustettavaan Länsi-Suomen Varikkoon. Myös Toivakan Varikon nykyisiä räjähteiden kunnonvalvontaan liittyvät tehtävät tulisi siirtää perustettavalle varikolla.
 - **Toivakan Varikon** tuotannolliset tehtävät siirretään osin Lievestuoreelle ja osin Haapajärvelle, mikä mahdollistaa varikon toiminnan ja henkilöstön edelleen supistamisen. Varasto-alueelle jäisi siten vain pienehkö määrä varasto- ja kunnonvalvontahenkilöstöä sekä vartiosto.
 - Hämeenlinnassa toimiva **Talousvarikko** liitetään osaksi perustettavaa Ajoneuvovarikkoa. Varikoiden esikunnat sijaitsevat samalla paikkakunnalla ja yhdistämisellä voidaan aikaansaada henkilöstö- ja tilasäästöjä.
 - Edellä vaihtoehdossa A on esitetty, että **Keuruun Pioneerivarikko** liitetään 1.1.2006 alkaen Länsi-Suomen Varikkoon ja se jatkaisi toimintaansa varikko-osastona. Keuruulle jäisi kuitenkin edelleen tuotanto-, ylläpito- ja varastointitoimintoja. Selvitysmiesten saamien tietojen mukaan muutkin Keuruun toiminnat on mahdollista siirtää lähinnä Parkanoon, Ähtäriin ja Haapajärvelle, jolloin Keuruun Pioneerivarikko voidaan lakkauttaa ja Keuruun alueesta (pl luolatilat) olisi mahdollista luopua vuoden 2008 alkuun mennessä.
 - **Kuopion Asevarikolle** ei ole suunniteltu merkittävää roolia maavoimien uudistettavassa huoltojärjestelmässä. Lisäksi jalkaväkiaseiden huoltotarve vähenee tulevaisuudessa niin paljon, että Kuopion huoltotyöt voidaan kokonaisuudessaan siirtää Lievestuoreelle ja osin strategisen kumppanuuteen perustuen kotimaiselle teollisuudelle. Kuopiossa ei enää vuoden 2012 jälkeen voida turvallisuusmääräysten tiukentumisen vuoksi varastoida räjähdysaine- ja ampumatarvikkeita. Kuopion Asevarikko voidaan lakkauttaa ja Kuopion molemmista Neulamäen alueista (pl luolatilat) voidaan luopua vuoden 2008 alkuun mennessä.
- Kuopion Asevarikon kokoonpanoon kuuluvan Koivujärven varastoalueen henkilöstöä voidaan tulevaisuudessa Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen näkemyksen mukaan merkittävästi supistaa.
- **Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen Esikuntaa** rationalisoidaan vuoden 2008 loppuun mennessä. Tämä on mahdollista esikunnan alaisuudessa olevien varikoiden määrän alentuessa merkittävästi ja koska varikot niiden vahvistuessa voivat ottaa enenevässä määrin järjestelmävastuuta koskevia tehtäviä vastuulleen.

Yhdistämisten ym. jälkeen Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen kokoonpano olisi 1.1.2008 lukien seuraava:

- Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen Esikunta
- Tervolan Varikko
 - o Pohjois-Suomen alueellinen kunnossapitovastuu
- Länsi-Suomen Varikko (Ähtäri, Haapajarvi, Parkano, Lääkintävarikko, Koeampumalaitos)
 - o valtakunnallinen räjähdde- ja ampumatarvikelaitos sekä pioneeri- ja lääkintämateriaalin järjestelmävastuu
- Ajoneuvovarikko (Panssarivarikko, Kuljetusvarikko, Talousvarikko)
 - o valtakunnallinen ajoneuvokaluston sekä taistelijan vaatetusvarus-, kenttämuonitus- ja kenttämajoitusjärjestelmien järjestelmävastuu ja Länsi-Suomen alueellinen kunnossapitovastuu
- Elektroniikkalaitos (Elektroniikkalaitos, Lyly)
 - o valtakunnallinen viesti- ja elektroniikka-alan järjestelmävastuu ja Etelä-Suomen alueellinen kunnossapitovastuu
- Lievestuoreen Varikko (Lievestuore, Toivakka varasto-osastona)
 - o valtakunnallinen aseiden, optiikan ja optroniikan jne. järjestelmävastuu ja Itä-Suomen alueellinen kunnossapitovastuu

Eräänä vaihtoehtoisena toimintamallina on esitetty, että erillistä räjähdelaitosta ei perusteta ja itsenäisten varikoiden määrä supistetaan neljään. Tässä mallissa räjähdde- ja ampumatarvikkeiden järjestelmävastuu tulisi Pohjois-Suomen sotilaslänissä sijaitsevan Haapajarven Varikon tehtäväksi. Tällöin Ajoneuvovarikko ja Länsi-Suomen Varikko (pois lukien Haapajarven Varikko ja Koeampumalaitos) voidaan yhdistää. Lisäksi Koeampumalaitos tulisi yhdistää Haapajarven Varikkoon ja Tervolan Varikko tulisi muuttaa varasto-alueeksi. Tervolan Varikon järjestelmävastuut siirtyisivät Ajoneuvovarikolle.

Selvitysmiehet eivät näe estettä tämän toimintamallin käyttöönotolle, kunhan samalla huolehditaan siitä, että järjestelmävastuu räjähdde- ja ampumatarvikkeista on selkeästi määritelty.

Edut ja haitat

Varikoiden laajamittaisella hallinnollisella yhdistämisellä rationalisoidaan edelleen Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen hallintoa ja toimintaa sekä vahvistetaan ja selkeytetään varikoiden järjestelmävastuita. Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen esikunnan alaisuudessa toimivien varikoiden/laitosten määrä vähenisi edelleen ja toimenpiteillä tuetaan maavoimien uuteen huoltojärjestelmään siirtymistä. Hallintotoiminnot ja varaosalogistiikka voidaan keskittää kunkin varikon ytimeen, millä saavutetaan henkilöstösäästöjä. Osa hallintotoiminnoista on mahdollista keskittää joko valtakunnalliseen palvelukeskukseen tai Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen Esikuntaan.

Liittämällä Haapajarven Asevarikko ja Koeampumalaitos perustettavaan Länsi-Suomen Varikkoon ja siirtämällä sinne Toivakan Varikon nykyisiä räjähteiden kunnonvalvontaan liittyvät tehtäviä keskitettäisiin valtakunnallisesti kaikki merkittävät räjähteisiin ja ampumatarvikkeisiin kuuluvat valmistus- ja huoltotoiminnan järjestelmävastuut samalle varikolle.

Kahden elektroniikka-alan itsenäisen varikon, Lylyn Viestivarikko ja Elektroniikkalaitos, yhdistämällä voidaan tehostaa viesti- ja elektroniikka-alan järjestelmävastuun valtakunnallista toteuttamista osana maavoimien huoltojärjestelmää.

Mikäli Talousvarikkoon kuuluvien vaatetuskorjaamoiden määrää vähennetään ja toimintaa ulkoistetaan lähivuosina, vähenevät sekä Talousvarikon että sen esikunnan tehtävät merkittävästi. Nyt esitetty yhdistäminen mahdollistaa tuolloin toteutettavan jatkorationalisoinnin.

Toivakan Varikon muuttaminen varasto-osastoksi riippuu valmiuslataamoja koskevasta päätöksestä. Toivakan Varikon alueella sijaitsee lataamo, jossa ei kuitenkaan rauhan aikana voida turvallisuussyistä harjoittaa lataamotoimintaa. Mikäli Toivakan lataamo ei tulevaisuudessa enää tarvita valmiuslataamona, voidaan varikon toimintaa ja henkilöstöä edelleen supistaa.

Keuruun Varikon vanha, huonokuntoinen rakennuskanta vaatisi korjaamista. Näin säästyään lisäinvestoinneilta. Lisäksi Keuruun Pioneerivarikon toiminnot ovat siirrettävissä Parkanon Pioneerivarikolle ilman merkittäviä lisäinvestointeja ja lisäresurssitarpeita. Keuruun kaupungille varikon lakkauttaminen merkitsee tuntuvaa työpaikkojen menetystä. Varikon tiloille voi olla vaikea löytää tarkoituksenmukaista siviilikäyttöä.

Kuopion kaupungille varikon lakkauttaminen merkitsee vähäistä työpaikkojen menetystä. Varikon alueiden vapautuminen siviilikäyttöön luo kaupungille hyvät mahdollisuudet kehittää kaupunkirakennetta. Kuopion Asevarikon lakkauttaminen edellyttää materiaalin hylkäämisen nopeuttamista sekä lisähenkilöstön kohdentamista materiaalin käytöstä poistamiseen ja hävittämiseen liittyviin tehtäviin.

Laajemmat yhdistämistoimet ym. ovat linjassa maavoimien huoltojärjestelmän kehityssuunnan kanssa ja tukevat maavoimien huollon tavoitetilan saavuttamista. Malli luo myös vahvoja järjestelmävastuuvarikoita. Varikoiden muodostuessa vahvoiksi, itsenäisiksi järjestelmävastuuvarikoiksi voidaan Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen järjestelmäosastojen vastuita ja resursseja siirtää enenevässä määrin varikoille. Varikkojen määrän vähentyessä ja tehtävien keskittyessä varikoille voidaan Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen esikuntaa rationalisoida.

Mikäli AKKU- hankkeessa vaihtoehtona B esitetty ajoneuvojen kunnossapidon ulkoistaminen osoittautuu tarkoituksenmukaiseksi toteuttaa, muodostuu nykyisestä Tampereella toimivasta Kuljetusvarikosta käytännössä varastoalue. Mikäli em. ulkoistaminen ei toteudu on kunnossapidettävän materiaalin vähetessä myös Ajoneuvovarikon ja Tervolan Varikon toimintoja rationalisoitava.

Esitettyssä mallissa Länsi-Suomen Varikon koko kasvaa suhteellisen suureksi. Maantieteellisesti erittäin hajallaan olevan ja toiminnallisesti erittäin monipuolisen varikon johtaminen muodostuu varsin vaativaksi tehtäväksi.

Edellä kuvattujen varikoiden hallinnollisiin yhdistämisiin ja lakkauttamiseen liittyviä valmisteluja ja yksityiskohtaisempien käytännön uudelleenjärjestelyjen suunnittelua ei ole tehty. Muutokset voisivat astua voimaan samanaikaisesti johtamis- ja hallintojärjestelmä uudistuksen ja maavoimien huoltojärjestelmän kanssa eli 1.1.2008.

Muiden varikoiden lakkauttaminen

Selvitysmiehet ovat tutkineet mahdollisuuksia myös muiden varikoiden lakkauttamiseksi/muuttamiseksi varasto-osastoksi. Tehtyjen selvitysten pohjalta on käynyt ilmi, että mm. seuraavista syistä muiden varikoiden toimintojen lakkauttaminen/muuttaminen varasto-osastoksi ei tässä vaiheessa ole toiminnallisesti perusteltua:

- Haapajärven Varikko – mittavat investoinnin uuden rakenteilla olevan lataamon osalta , tulee lataamaan uusia kehitteillä olevia raskaita ampumatarvikkeita
- Lyllyn Viestivarikko ja Elektroniikkalaitos – molempien järjestelmävastuuseen kuuluva materiaali kasvaa lähitulevaisuudessa
- Parkanon Pioneerivarikko – uudet tuotantotilat otettu juuri käyttöön, räjähdepuolen investointeja tehty viimeaikoina, toinen pioneerivarikoista perusteltua säilyttää osaamisen turvaamiseksi
- Ähtärin Asevarikko – esitetyssä mallissa räjähde- ja ampumatarvikelaitoksen ydin ja järjestelmävastuuvarikko
- Lievestuoreen Varikko - aseiden, optiikan ja optroniikan jne. järjestelmävastuu
- Panssarivarikko – ajoneuvokaluston järjestelmävastuuvarikko
- Kuljetusvarikko ja Talousvarikko – jatko riippuvainen AKKU- hankkeen etenemisestä ja mahdollisesta panssarikaluston ja ajoneuvokaluston kunnossapidon ulkoistamisesta sekä vaatetuskorjaamotoiminnan kehittämisestä
- Lääkintävarikko – saavutettavat säästöt vähäisiä (kiinteistökulut) koska toiminnot ja resurssit siirrettävä muualle.

Saavutettavat säästöt

Valittavasta toimintamallista riippuen em. yhdistämistoimenpiteillä ja muuttamalla Toivakan Varikko varasto-alueeksi on alustavasti arvioitu saavutettavan 80 - 120 henkilötyövuoden säästöt. Rakentamistarpeita ei synny ja mutta edelleen kiinteistövuokrasta saatavat säästöt ovat pie-nehköjä.

Keuruun Pioneerivarikon lakkauttamisella voidaan saavuttaa n. 30 henkilötyövuoden säästöt. Kiinteistövuokrissa säästettäisiin n. 0,9 miljoonaa euroa vuodessa.

Kuopion Asevarikon lakkauttamisella ja Koivujärven varasto-osaston toimintojen supistamisella voidaan saavuttaa n. 60 henkilötyövuoden säästöt. Kiinteistövuokrissa säästettäisiin n. 1,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Rationalisoimalla Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen Esikuntaa saavutetaan n. 70 henkilötyövuoden säästöt.

Toteuttamalla vaihtoehdot A ja B voidaan saavuttaa n. 440 –480 henkilötyövuoden (n. 13 - 14,5 milj. euroa) säästöt.

Kiinteistömenoista saavutetaan hieman yli 2 milj. euron säästöt.

4.2 Varastoinnin johtosuhteiden keskittäminen ja varastoalueista luopuminen (maavoimat)

Maavoimien sodan ajan joukkojen vahvuudet supistuvat edelleen tulevaisuudessa. Tämä luo puolustusvoimien varastointitoiminnoille merkittävästi kehittämis- ja rationalisointimahdollisuuksia. Erään pääesikunnan selvityksen mukaan varastoalueiden määrä voitaisiin puolittaa nykyisestä. Edellytyksenä on kuitenkin, että materiaalin hylkäämiseen ja poistamiseen myös ennakkoivasti kiinnitetään erityistä huomiota.

Siltä osin kuin selvityksiä kriisi- ja uhkamallien muutosten sekä sodanajan joukkojen määrän vähenemisen vaikutuksista materiaaltarpeeseen ei ole tehty, on ne välittömästi käynnistettävä. Tehtyjen selvitysten osalta päätökset materiaalin hylkäämisestä on tehtävä pikaisesti ja tämän jälkeen on välittömästi ryhdyttävä materiaalin hävittämistöimiin.

Parhaiten varastoinnin kustannustehokkuutta voitaisiin parantaa keskittämällä varastot mahdollisimman suuressa määrin yhden johdon alaisuuteen. Maavoimien huoltojärjestelmän kehittämisen eräänä lähtökohtana onkin, että mm. nykyiset sotilasläänien aluevarastot siirretään Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen varikoiden alaisuuteen 1.1.2008 alkaen. Tässä yhteydessä tulisi tarkastella myös harjoitusalueille syntyneitä tukipalveluorganisaatioita.

Tehtyjen selvitysten mukaan lähitulevaisuudessa voidaan luopua monista erillisistä varastoalueista ja siirtää niissä oleva materiaali Materiaalilaitoksen varastoihin. Tällaisia ovat ainakin Kokkola, Seinäjoki ja Vaasa. Misin toiminnot tulisi tehokkuussyistä liittää osaksi Tervolan varikkoa.

Maavoimien varastoinnin osalta lähitulevaisuudessa tulee selvittää mahdollisuudet varastoinnin keskittämiseen, lajivarastoinnin lisäämiseen sekä räjähdevarastoinnin keskittämiseen. Varastointia keskittämällä voidaan helpottaa ja tehostaa kunnonvalvontaa sekä vähentää tarvittavien varistorakennusten määrää. Varastointia koskevassa selvityksessä tulee samalla selvittää vartiostoja koskevat rationalisointi mahdollisuudet. Näitä voivat olla esim. alueellisten vartiostojen perustaminen, vartiointin ulkoistaminen tai tukeutuminen osin teknisin laittein suoritettuun vartiointiin. Vuoden 2004 selonteossa todetun mukaisesti on myös selvitetävä mahdollisuudet maakuntajoukkojen materiaalin alueelliseen varastointiin yhdessä paikallisten yrittäjien kanssa.

Varastointi tulee ottaa puolustusvoimien toiminnantarkastuksen painopistealueeksi vuonna 2006.

Alustavien arvioiden mukaan varastoinnin rationalisoinnilla ja erillisten varastoalueiden lakkauttamisella voidaan lähivuosien aikana saavuttaa vähintäänkin noin 70 henkilötyövuoden ja 0,5 miljoonan euron vuokrasäästöt nykytilaan verrattuna. Pidemmällä aikavälillä on varastoinnin kehittämällä ja keskittämällä saavutettavissa vielä huomattavasti suuremmat säästöt. Toisaalta uusi hankittava materiaali asettaa uusia vaatimuksia varastoinnille ja varastorakennuksille, mikä aiheuttaa lisärakentamispainetta. Myös uudet räjähteiden varastointia koskevat määräykset aiheuttavat merkittäviä rakentamispaineita.

Toteuttamalla varastotoimintojen rationalisointi saavutetaan vähintäänkin noin 70 henkilötyövuoden (n. 2,1 milj. euron) säästöt.

Kiinteistömenoista saavutetaan n. 0,5 milj. euron vuosittaiset säästöt.

4.3 Palvelukeskus- ja kumppanuushankkeet

Puolustushallinnossa on käynnissä lukuisia kehittämishankkeita, joilla on suuri merkitys Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen tulevaan toimintaan ja resursseihin. Erittäin merkittävä on AKKU-hanke, jonka yhteydessä tutkitaan mahdollisuuksia kunnossapitotoimintojen ulkoistamiseen. Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen hallintotehtäviin vaikuttavat mm. käynnissä olevat PALMA-, TIERA- ja TASE -hankkeet.

Kumppanuus- ja palvelukeskushankkeiden todellisia säästövaikutuksia koko hallinnonalalle on mahdotonta tässä vaiheessa arvioida varsinkin kun osa näistä kohdistuu samoihin toimintoihin mitä edellä olevissa vaihtoehdoissa esitetään rationalisoitavaksi.

AKKU – hanke toteutuessaan kohdistuu ennen kaikkea Puolustusvoimien Materiaalilaitokseen. Vaihtoehto B:n, ajoneuvojen kunnossapidon ulkoistaminen, osalta henkilöstösäästöjen on arvioitu olevan n. 130 henkilötyövuotta.

VAATKE- hankkeen on arvioitu, mikäli se toteutuu nyt selvitettävässä laajuudessaan, tuovan noin 70 henkilötyövuoden säästöt. Selvityksen aikana on kuitenkin käynyt ilmi, että vaatetushuoltoa on mahdollista rationalisoida jopa nyt tutkittua vaihtoehtoa enemmän. Mikäli Sodankylän vaatetuskorjaamo toiminta ulkoistetaan voidaan Mikkelin vaatetuskorjaamosta luopua kokonaisuudessaan keskittämällä toimintoja Säkylään. Tällä ratkaisulla olisi saavutettavissa noin 100 henkilötyövuoden säästöt.

Em. johdosta Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen henkilöstöä saattavat kumppanuus- ja palvelukeskushankkeet - valittavista toimintavaihtoehdoista riippuen - vähentää useilla sadoilla. AKKU- ja VAATKE – hankkeen osalta toimintamenosäästöjen osuus jäänee vähäiseksi, sillä henkilöstösäästöillä saavutetut toimintamenosäästöt joudutaan pääosin kohdentamaan palveluostoon. Henkilöstöstä merkittävä osa tulee siirtymään puolustusvoimien kumppaneiden palvelukseen.

Kumppanuushankkeiden osalta on kuitenkin huomattava, että jo toteutusvaiheessa olevat kumppanuushankkeet ovat osoittaneet, että kumppanuuden alkuvaiheessa on hyvin vaikeaa, joskus jopa mahdotonta, saavuttaa nykytilaan nähden säästöjä. Toiminnan siirtäminen uuteen ympäristöön ja uudelle toimijalle aiheuttaa lisäkustannuksia samoin kuin kumppanuuteen liittyvät henkilöstöä koskevat järjestelyt. Useimmissa tapauksissa kumppanuudella on saavutettavissa säästöä vasta muutamien vuosien kuluttua toiminnan käynnistymisestä.

4.4 Meri- ja ilmavoimien varikkotoiminnot

Kuten edellä on todettu merkittävimmät muutokset tapahtuvat maavoimissa. Varikkotoiminnoille asetettavat vaatimukset muuttuvat mm. uuden johtamis- ja hallintojärjestelmän ja sodan ajan joukkojen määrän vähenemisen johdosta. Maavoimiin kohdistuu myös merkittävimmät materiaaliin kohdistuvat muutokset sekä määrällisesti että käytöstä poistuvan materiaalin osalta

Ilmavoimien sodan ajan joukkojen määrä pysyy samana. Myöskään kaluston osalta ei ole nähtävissä sellaisia olennaisia muutoksia, jotka aiheuttaisivat Lentotekniikkalaitokselle ja Ilmavoimien Viestitekniikkalaitokselle välittömiä rationalisointipaineita. Toisaalta molempien em. laitosten henkilöstökoonpano on merkittävän iso (yhteensä yli 400 henkilöä), vaikka edellä todetun mukaisesti varikkotason huolto- ja korjaustoiminta on ulkoistettu teollisuudelle.

Merivoimien osalta sodan ajan joukkojen määrä vähenee merkittävästi 2008 loppuun mennessä. Merivoimien materiaalin osalta tapahtuu joitakin muutoksia. Samalla esikunnan siirtäminen Turkuun mahdollistaa esikunnan ja varikon toimintojen rationalisoinnin. Vuoden 2004 selonteon suunnittelussa on lähtökohdaksi otettu, että merivoimien organisaatiota kehittämällä saavutetaan noin 30 henkilötyövuotta henkilöstösäästöinä ja noin 60 tehtävää kohdennettavaksi kehittämiseen.

Selvitysmiesten saaman tiedon mukaan merivoimat suunnittelee parhaillaan varikon ja esikunnan tarkennettua tehtäväjakoja ja henkilöstökoonpanoja. Samoin merivoimien varastointia koskevat selvitykset ovat vireillä ja vähenevien sodan ajan joukkojen materiaalitarvetta kartoitetaan. Näiden toimenpiteiden jo ollessa vireillä selvitysmiehet eivät näe välitöntä tarvetta tehdä merivoimien varikko- ja varastotoimintojen osalta yksilöityjä kehittämissuhteita. Selvitysmiehet kuitenkin korostavat, että selvitykset tulisi saattaa valmiiksi mahdollisimman pikaisesti ja niiden mukanaan tuomat rationalisointitoimet tulisi käynnistää välittömästi selvitysten valmistuttua, jotta tarvittavat säästöt ovat hyödynnettävissä vuodesta 2008 lukien.

Maavoimien AKKU –hanke on tuottanut yksityiskohtaista tietoa maavoimamateriaalin kunnossapidosta, kunnossapidon kustannuksista ja tehokkuudesta. Vastaavien selvitysten tekeminen meri- ja ilmavoimien kunnossapidon osalta on suositeltavaa, jotta puolustusvoimien kunnossapitotoimintojen nykytila saadaan kartoitettua. Tätä kautta voidaan myös kartoittaa ns. best practices – toimintamalleja ja vertailla eri puolustushaarojen toimintojen tehokkuutta puolustushaarojen tehtävien ja toiminnan erot luonnollisesti huomioiden. Samalla on mahdollista selvittää eri puolustushaarojen ja teollisuuden välisen yhteistyön laajuutta sekä toimintamalleja ja hakea myös täältä parhaat käytännöt koko puolustusvoimien hyödynnettäväksi.

5. PIDEMMÄN AIKAVÄLIN SELVITYSKOhteet

Lääkintävarikko

Yhdistämällä Lääkintävarikon toiminnot osaksi Länsi-Suomen Varikkoa ei saavuteta toiminnallisia synergiaetuja. Yhdistämisehdotuksen taustalla onkin varikkojen hallintojen tehostaminen ja keventäminen, mitä kautta on saavutettavissa säästöjä. Lääkintävarikon liittäminen hallinnollisesti Länsi-Suomen Varikkoon on perusteltua maantieteellisistä syistä. Toimintojen siirtäminen pois nykyisestä toimipisteestä aiheuttaisi todennäköisesti lisärakentamistarvetta ja säästöjä vain kiinteistömenoista.

Jatkossa tulee selvittää nykyisen Lääkintävarikon toimintojen sijoittaminen. Vaihtoehtoina tulee harkita ainakin toimintojen liittämistä osaksi nykyistä Talousvarikkoa (Hämeenlinna) tai uutta Sotilaslääketieteen keskusta (Lahti).

Puolustushaarojen välinen yhteistyö

Maa-, ilma- ja merivoimien varikko- ja varastotoiminnot ovat eriytyneet kunkin puolustushaaran erikoismateriaalin osalta. Yhteistyötä puolustushaarojen välillä on jossakin määrin varikkotason kunnossapidon osalta. Samoin puolustusmateriaalin hankintatoiminta on eriytyneenä Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen Esikunnan vastatessa maavoimien ja puolustushaarojen yhteisen materiaalin hankinnasta. Ilmavoimien ja merivoimien erikoismateriaalin hankintavastuu on puolestaan em. puolustushaarojen esikunnilla. Varaosa- ym. hankintoja toteuttavat puolestaan varikot, varuskuntakorjaamot jne.

Puolustusvoimien resurssien ei voida tulevaisuudessa olettaa merkittävästi kasvavan. Saman aikaisesti puolustusmateriaali sisältää enenevässä määrin uuden aikaista, enemmän kunnossapitoa vaativaa teknologiaa, mm. elektroniikka. Tämä uuden teknologian puolustusmateriaalin kallistuu entisestään. Puolustusmateriaalin elinjakson kustannuksista kuitenkin enää vain noin kolmasosa muodostuu materiaalin hankintahinnasta. Kuten vuoden 2004 selonteossa on todettu kustannustason nousua voidaan kompensoida tehostamalla materiaalin ylläpitoa.

Yhtenä rationalisointikeinona voisi olla puolustushaarojen puolustusmateriaalin hankintatoimintojen ja varikko- ja varastotoimintojen yhdistäminen. Käytännössä tämä merkitsisi Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen perustamista. Samalla myös eri puolustushaarojen tutkimuslaitokset voitaisiin ehkä yhdistää. Yhdistämällä edellä mainitut toiminnot voidaan mm. tiettyjä päällekkäisiä toimintoja tehostaa sekä keskittää varastointia ja kehittää sitä kokonaisvaltaisesti. Lisäksi nähtävissä on, että prosessien ja toimintatapojen kokonaisvaltainen kehittäminen helpottuisi ja tehostuisi. Myös henkilöstö- ja muiden resurssien kohdentaminen kehittyville ja lisäresurseja vaativille alueille tehostuisi. Nykyisellään esim. puolustusmateriaalihankkeiden henkilöstöresurssitarpeet vaihtelevat sen mukaisesti mille puolustushaaralle on kohdennettu puolustusmateriaalin hankintavaroja. Näiden ”resurssitarvepiikkien” tasoittaminen olisi mahdollista puolustushaarojen yhteisessä Logistiikkalaitoksessa ilman aikaa vaativia henkilöstösiirtoja ja -järjestelyjä.

Puolustusmateriaalihankkeiden toteuttaminen vaatii entistä enemmän kokemusta ja osaamista puolustusvoimien henkilöstöltä. Nyt tämä osaaminen on hajautunut eri puolustushaaroihin, mikä vaikeuttaa osaamisen tarkoituksenmukaista ja kokonaisvaltaista hyödyntämistä.

Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen perustamisen edut ja haitat tulisikin yksityiskohtaisesti selvittää ennen seuraavaa selontekoa. Mikäli Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen perustaminen osoittautuu kokonaisvaltaisen tarkastelun jälkeen mm. saavutettavien hyötyjen ja säästöjen johdosta perustelluksi, tulee jo seuraavaan selontekoon sisällyttää esitys Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen perustamisesta ja perustamisaikataulusta.

Toisaalta mikäli Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen perustamisella ei saavuteta riittäviä hyötyjä ja säästöjä, tulee tiettyjen kaikille puolustushaaroille yhteisten, kehittyvien alojen (kuten elektroninen sodankäynti, johtamisjärjestelmät) keskittämistä harkita. Tällöin kysymykseen voisi tulla puolustushaarojen yhteisten osaamiskeskusten perustaminen. Lisäksi kaikkien puolustushaarojen varastoinnin keskittämistä yhden toimijan vastuulle tulee selvittää.

6. LOPUKSI

Selvitystyölle asetettu lyhyt määräaika ei ole mahdollistanut yksityiskohtaista tarkastelua kotimaisen teollisuuden roolin ja tehtävien osalta. Vuoden 2004 selonteossa todetun mukaisesti puolustusvoimien huolto- ja logistiikkajärjestelmä verkottuu suomalaiseen yhteiskuntaan. Puolustusmateriaalin ylläpitoa kehitettäessä painotetaan kaksitasoista huoltojärjestelmää, jossa korjaukset sekä suunnitelmalliset huollot ja muutostyöt toteutetaan pitkäaikaisten sopimusten mukaisesti alan teollisuudessa. Uusissa materiaalihankkeissa em. linjaukset on lähtökohtaisesti huomioitu hyvin ja huoltokykyä ja – kapasiteettia pyritään luomaan enenevässä määrin kotimaiseen teollisuuteen. Tästä huolimatta jatkossa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että uusien materiaalien osalta noudatetaan edellä selostettua linjausta ja jo materiaalin hankintavaiheessa pyritään luomaan tarvittava osaaminen ja resurssit alan teollisuuteen. Samoin jo käytössä olevan materiaalin osalta tulisi laajemmaltikin tarkastella mahdollisuuksia siirtää korjaukset, suunnitelmalliset huollot ja muutostyöt teollisuuden toteutettavaksi. Nyt vireillä oleva AKKU-hanke tukee tätä osaltaan.

Viime vuosina on myös selvitetty kotimaisen teollisuuden ja puolustusvoimien yhteisten osaamiskeskusten perustamista. Selvitysmiesten saamien tietojen mukaan näitä selvityksiä on tehty raskaiden ampumatarvikkeiden ja optroniikan osalta. Optroniikan osalta tehdyn esiselvityksen mukaisesti edellytykset osaamiskeskusten perustamiselle näyttäisivät olevan olemassa. Koska kyseessä on ollut vasta esiselvitys, tulisikin optroniikan osaamiskeskusta koskevat tarkemmat selvitykset käynnistää pikimmiten.

Raskaiden ampumatarvikkeiden osaamiskeskusta koskeva selvitys on useaan otteeseen keskeytetty tuloksettomana. Vuoden 2001 ja vuoden 2004 selonteissa on todettu selkeästi, että kotimainen ruuti- ja raskas ampumatarviketuotanto ja –osaaminen säilytetään tuotantokykyisinä. Nykyinen osaamisen ja tuotannon hajautuneisuus eri teollisuuslaitoksille ja rajoitetut hankintamäärärahat eivät tue tätä tavoitetta. Samalla räjähdysaineita koskevat vastuut ovat edelleenkin hajautettu eri varikoille. Selkeän järjestelmävastuuvarikon luominen mahdollistaa selvitysmiesten käsityksen mukaan tulevaisuudessa paremmin ammus- ja räjähdysainelogistiikan kokonaisvaltaisen kehittämisen. Samassa yhteydessä tulisi tarkastella teollisuuden rooli ja tehtävät am-

mus- ja räjähdysaineiden elinkaaren aikana lähtökohtana huoltovarmuus ja kotimaisen ruuti- ja raskaan ampumatarviketuotannon ja –osaamisen säilyttäminen tuotantokykyisinä.

Samoin muut mahdolliset teknologiat, joiden alalta voitaisiin perustaa teollisuuden ja puolustusvoimien yhteisiä osaamiskeskuksia tulisi selvittää.